

Книги от Шрї Шрїмад
А. Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупāда публикувани на
български език:

*Бхагавад-гїтā такава, каквато е
Шрїмад-Бхāгаватам, Първа - Четвърта песен (в девет тома)*

Шрї Йшопанишад

Кришна, изворът на вечно наслаждение (в два тома)

Науката за себепознанието

Учението на Бог Чайтаня

Нектарът на наставленията

Свършени въпроси, свършени отговори

Отвѣд раждането и смъртта

Животът произлиза от живот

Нектарът на предаността

По пътя към Кришна съзнание

Свършенството на йога

The Nectar of Instruction (Bulgarian)

По-подробна информация за Кришна съзнание и за книгите на издателство „Бхактиведанта Бук Тръст“ може да получите на един от следните адреси:

Общество за Кришна съзнание
бул. Климент Охридски 119 • кв. Малинова долина
1797 София • тел. 02 961 60 50

Празнична програма: всяка събота от 16:30 ч.

Общество за Кришна съзнание
ул. Ж. Кюри 4 • 1113 София • тел. 02 971 97 14
Празнична програма: всеки петък от 18:00 ч.

Център за ведическа култура
ул. Васил Априлов 24 • 8000 Бургас • тел. 08 86 89 35 34
Празнична програма: всяка неделя от 17:00 ч.

www.krishnabg.com

Copyright © 1992 The Bhaktivedanta Book Trust

www.krishna.com

ISBN 978-91-7149-776-5

Печат 2014 г.

Съдържание

Предговор	7
Текст първи	9
Текст втори	21
Текст трети	33
Текст четвърти	43
Текст пети	51
Текст шести	61
Текст седми	67
Текст осми	73
Текст девети	79
Текст десети	83
Текст единадесети	91
Авторът	97
Речник	100
Указания за санскритското произношение	104
Ръководство по <i>джана</i> медитация	105
Йога във връзка с храненето	108

Предговор

Движението за Крщна съзнание следва наставленията на Шрйла Рӯпа Госвāmй. Гаудйя *ваищнавите*, т.е. бенгалските *ваищнави*, са последователи на Шрй Чайтаня Махāпрабху, а шестимата Госвāmй на Врндāвана са преки негови ученици. Затова Шрйла Нароттама дāса Тхāкура е изпял:

*рӯпа-рагхунātха-наде ха-ибе āкути
кабе хāма буджхабо се югала-пйрити*

„Ако силно поискам да разбера литературата, оставена от Госвāmйите, ще мога да разбера и трансценденталните любовни забавления на Рādхā и Крщна”. Шрй Чайтаня се е появил, за да дари човешкото общество с науката за Крщна. Най-вдъхновяващи от всички дейности на Бог Крщна са интимните му любовни забавления с *гонйте*. Шрй Чайтаня Махāпрабху идва с настроението на Шрймати Рādхārāñй, най-прекрасната *гонй*. Ако иска да разбере мисията на Бог Шрй Чайтаня Махāпрабху и да следва стъпките му, човек трябва да следва примера на шестимата Госвāmй – Шрй Рӯпа, Санātана, Бхаṭṭа Рагхунātха, Шрй Джйва, Гопāла Бхаṭṭа и Дāса Рагхунātха.

Шрй Рӯпа Госвāmй е бил водачът на Госвāmйите. За да напътства дейностите ни, той ни е оставил *Упадешāmрта* (Нектарът на наставленията). Както Шрй Чайтаня Махāпрабху е оставил след себе си осемте стиха на *Шикщāйцитака*, така Рӯпа Госвāmй ни е дал *Упадешāmрта*, за да можем да станем чисти *ваищнави*.

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

Във всички духовни практики човек най-напред трябва да може да управлява ума и сетивата си. Ако не владее ума и сетивата си, той не може да осъществи никакъв напредък в духовния живот. Всички в материалния свят са повлияни от страстта и невежеството. Човек трябва да се издигне до доброто, *саттва-гуна*, като следва наставленията на Рӯпа Госвāмī. И тогава пред него ще се открие всичко, необходимо за по-нататъшния му прогрес.

Напредъкът в Кр̄ц̄на съзнание зависи от отношението, което има последователят. Преданият в движението за Кр̄ц̄на съзнание трябва да стане съвършен *госвāмī*. *Ваиц̄навите* са известни като *госвāмī*. Това е титлата, която притежава всеки управител на храм във Врндāвана. Този, който иска да стане съвършен предан на Кр̄ц̄на, трябва да стане *госвāмī*. *Г̄* означава „сетива”, а *свāмī* – „господар”. Ако човек не овладее сетивата и ума си, не може да стане *госвāмī*. За да постигне най-висш успех в живота, като стане *госвāмī*, а после чист предан на Бога, човек трябва да следва наставленията на *Упадешāмрта*, дадени от Шр̄ила Рӯпа Госвāмī. Той ни е оставил още много книги – *Бхакти-расāмрта-синдху*, *Видагдха-мāдхава*, *Лалита-мāдхава*, – но *Упадешāмрта* излага встъпителните напътствия за начинаещия предан. Тези съвети трябва да се следват много стриктно. Така човек лесно ще успее да направи живота си съвършен. Харе Кр̄ц̄на.

А. Ч. Бхактиведанта Свами

20 септември 1975 г.

Вишварӯпа-махотсава

Кр̄ц̄на-Баларāма Мандира

Рама̀на-рети

Врндāвана, Индия

Текст първи

*вāчо вегам манасах кродха-вегам
джихвā-вегам ударопастха-вегам
етāн вегāн йо вицахета дхйраҳ
сарвām апимām пртхивīm са шицйāt*

вāчах – на речта; *вегам* – подтик; *манасах* – на ума; *кродха* – на гнева; *вегам* – подтик; *джихвā* – на езика; *вегам* – подтик; *удара-упастха* – на стомаха и гениталиите; *вегам* – подтик; *етāн* – тези; *вегāн* – подтици; *яҳ* – всеки, който; *вицахета* – може да търпи; *дхйраҳ* – сдържан; *сарвām* – всички; *апи* – със сигурност; *имām* – този; *пртхивīm* – свят; *сах* – тази личност; *шицйāt* – може да приема ученици.

Един уравновесен човек, овладял желанието си да говори, безпокойствата на ума, влиянието на гнева и подтиците на езика, стомаха и гениталиите си, е достоен да приема ученици по целия свят.

ПОЯСНЕНИЕ: В *Шрймад-Бхāгаватам* (6.1.9-10) Парйкшит Махārādжа задава на Шукадева Госвāmй редица разумни въпроси. Един от тях е: „Защо хората търсят изкупление, ако не могат да контролират сетивата си?” Крадецът например,

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

знае много добре, че може да бъде арестуван за кражба. Той дори вижда, че полицията арестува крадците, и въпреки това продължава да краде. Опитът се придобива със слушане и гледане. По-неинтелигентният придобива опит, като гледа, а по-интелигентният – като слуша. Ако един интелигентен човек чуе от книгите със закони и от *шāстрите* (писанията), че да се краде, не е хубаво, и че крадците ги арестуват и наказват, той се въздържа от кражби. За да се научи, че трябва да спре да краде, един по-неинтелигентен човек първо трябва да бъде арестуван и наказан. Обаче негодникът, глупакът, дори и да е чул и видял, дори и да е бил наказван, пак продължава да краде. Заплатил с наказанието си, веднага щом излезе от затвора, той отново краде. Ако хвърлянето в затвора се счита за изкупление, какъв смисъл има то? – Това пита Парйкцит Махārādжа:

*дрцита-шрутāбхя̄м ят пāпам̄
джāнанн апй āтmano 'хитам
кароти бхūйо вивашах
пṛяйшчиттам атхо катхам*

*квачин нивартате 'бхадṛāt
квачич чарати тат пунах
пṛяйшчиттам атхо 'пāртхам̄
манйе куṇджара-шаучават*

Той сравнява това изкупление с къпането на слона. Слонът се изкъпва в реката много добре, но щом излезе на брега, целият се обсипва с прах. Тогава какъв смисъл има да се къпе? По подобен начин много хора, заели се с духовна практика, повтарят Харе Кṛцṇа *махā-мантра* и същевременно вършат множество забранени неща, като мислят, че възпяването на святите имена ще неутрализира прегрешенията им. От десетте вида оскърбления, които могат да се допуснат при повтарянето на святото име на Бога, тази грешка се нарича *нāмно балād яся хи пāпа-буддхиḥ* – човек да върши греховни дейности, като се уповава на силата, която повтарянето на Харе

ТЕКСТ ПЪРВИ

Крѝѝа *мах̄а-мантра* има. По същия начин някои християни ходят на църква, за да изповядват греховете си, и мислят, че изповедта пред свещеника и разкаянието ще ги освободят от последиците на ежеседмичните им грехове. Щом мине събота и дойде неделя, те отново започват да вършат греховни дейности, като очакват следващата събота да им се прости. Този вид *пр̄яишчитта*, т.е. изкупление, се осъжда от Парйкѝит Мах̄ар̄аджа, най-мъдрият цар в ония времена. Шукадева Госв̄ам̄и, също толкова просветлен, както подобава на негов духовен учител, отговаря на царя и потвърждава, че разсъдението му за изкуплението е правилно. Греховната дейност не може да се неутрализира с благочестива дейност. *Пр̄яишчитта* (изкупление) в действителност означава пробуждане на спящото у нас съзнание за Крѝѝа.

Истинското изкупление включва постигане на истинско знание, а за това има утвърден начин. Като водим регулиран, чист живот, не се разболяваме. За да съживим изначалното си съзнание, трябва да преминем обучение в установена практика. Такъв редовен живот се описва като *тапася*. Човек може постепенно да развие истинско знание, Крѝѝа съзнание, като практикува отречение и целомъдрие (*брахмачаря*), контролира ума и сетивата си, раздава притежанията си за благотворителност, живее почтено, поддържа се чист и практикува *йога-асани*. Но ако някой има щастието да общува с чист предан, лесно може да надмине техниките на мистичната *йога* за контрол над ума – просто като следва регулиращите принципи на Крѝѝа съзнание (въздържане от извънбрачен полов живот, месоядство, хазарт и интоксиканти*) и отдава служене на Върховния Бог под ръководството на авторитетен духовен учител. Този лесен метод е препоръчан от Шр̄иѝа Р̄ѝа Госв̄ам̄и.

Най-напред човек трябва да овладее речта си. Всеки от нас притежава дар-слово. Щом получим възможност, веднага за-

* интоксиканти – всички възбуждащи и упойващи средства (алкохол, цигари, наркотици, кафе, чай и пр.) – Б. пр.

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

почваме да говорим. Ако не говорим за Крщна съзнание, говорим всякакви глупости. Жабата в полето „говори“ като кряка, и по същия начин всеки, който има език, иска да говори, дори ако всичко, което има да каже, е безмислица. Крякането на жабата обаче просто вика змията: „Ела, моля те, и ме изяж!“ Макар така да предизвиква смъртта си, жабата въпреки това продължава да кряка. Словата на материалистите и на философите имперсоналисти (*māyāvādī*) могат да се сравнят с крякането на жабите. Те постоянно говорят глупости и предизвикват смъртта да ги сграбчи. Контролът върху речта обаче не означава самоналожено мълчание (пасивната практика *мауна*), както мислят философите *māyāvādī*. Такова мълчание може да изглежда от полза за известно време, но в крайна сметка се проваля. Контролирането на речта, според Шрѝла Рупа Госвāmī, се състои в положителния процес на *крщна-катхā*, т.е. възхвала на Върховния Бог Шрѝ Крщна. Така езикът може да слави името, формата, качествата и забавленията на Бога. Проповедникът на *крщна-катхā* е винаги отвъд хватката на смъртта. Затова контролът върху импулса на словото е много важен.

Неспокойният и непостоянен ум (*mano-vega*) се овладява чрез съсредоточаване върху лотосовите нозе на Крщна. *Чайтаня-чаритāmрта* (*Мадхя* 22.31) гласи:

*крщна – суря-сама, māyā хая андхакāра
йхān крщна, тāхān нāхи māйра адхикāра*

Крщна е като слънцето, а *māyā* – като мрака. Ако има слънце, не може да има тъмнина. По същия начин, ако Крщна е в ума, умът не попада под влиянието на *māyā*. Йогийският метод на отричане от всички материални мисли няма да помогне. Изкуствено е да се опитваме да създадем вакуум в ума си. Вакуумът няма да се задържи дълго. Но ако постоянно мислим за Крщна и за това как по-добре да му служим, умът ни съвсем естествено ще бъде контролиран.

Така бихме могли да управляваме и гнева. Не можем да спрем гнева напълно, но ако се гневим на тези, които хулят

Бога или преданите му, владеем гнева си в Крщна съзнание. Бог Чайтаня Махāпрабху се разгневил на двама злодеи, братята Джагāй и Мāдхāй, които богохулствали и ударили Нитянанда Прабху. В своята *Шикщйщтака* Бог Чайтаня пише: *трнāд апи сунйчена тарор апи сахищнунā* – „Човек трябва да е по-смирнен от тревичката и по-търпелив от дървото.” Може да се запитаме защо Богът е дал воля на гнева си. Въпросът е в това, че човек трябва да е готов да търпи всякакви обиди, насочени към него, но ако някой оскърбява Крщна или чистите му предани, истинският предан се разгневява и действа като пожар срещу хулителите. *Кродха*, гневът, не може да бъде спряен, но може да бъде правилно прилаган. Ханумāн подпалил Лаикā с гняв, но той е обожаван като най-великия предан на Бог Рāмачандра. Това значи, че е употребил гнева си правилно. Друг пример е Арджуна. Той не бил склонен да се бие, но Крщна насърчил гнева му: „Трябва да се сражаваш!” Не е възможно да се води бой без гняв. Гневът обаче е под контрол, когато се използва в служене на Бога.

Колкото до желанията на езика – той иска вкусни ястия. Но не бива да си позволяваме безразборно ядене, а трябва да обуздаваме езика, като се храним с *прасāда**. Нагласата на предания е да яде само когато Крщна му осигури *прасāда*. Това е начинът, по който се овладяват желанията на езика. Човек трябва да яде *прасāда* в определено време и не бива да се храни в ресторанти и сладкарници само за да удовлетвори капризите на езика и стомаха си. Ако се придържаме към принципа да приемаме само *прасāда*, ще можем да овладеем тези подтици.

По подобен начин, когато гениталиите не се използват ненужно, може да се контролира сексуалния импулс. Гениталиите трябва да се използват само за зачеване на дете в Крщна съзнание. Движението за Крщна съзнание поощрява брака не за удовлетворяване на гениталиите, а за зачеване на осъзнати за Крщна деца. Щом децата пораснат достатъчно, могат да

* *прасāда* – храна предложена на Бога – Б. пр.

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

отидат в Гурукула училище, където ще ги обучават да станат напълно осъзнати за Крщңа. Нужни са много такива деца със съзнание за Крщңа и способният да създаде осъзнато за Крщңа потомство, може да използва гениталиите си.

Когато стане напълно опитен в методите за владеење на севивата в Крщңа съзнание, човек е достоен да бъде духовен учител.

В коментара си *Анувртти* към *Упадешāmрта* Шрїла Бхактисиддхāнта Сарасватї Тхāкура пише, че отъждествяването ни с материята поражда три вида пориви: желанието да говорим, желанията на ума и желанията на тялото. Когато живото същество се подчини на тези три вида импулси, животът му става неблагоприятен. Този, който се стреми да овладее тези пориви, се нарича *тапасвї*, т.е. практикуващ въздържане. Чрез такава *тапася* може да се преодолее робството на материалната природа, вñшната енергия на Върховната Божествена Личност.

Когато става дума за говорния импулс, имаме предвид безползното говорене, като това на философите имперсоналисти (*мāйвāдї*), на хората, заети с плодоносни дейности (*карма-кāндa*) или на материалистите, желаещи безгранични наслаждения. Подобни разговори или книги са практически проявление на говорния импулс. Много хора говорят безмислици и пишат томове безползни книги и всичко това е резултат от подтика за говорене. За да преодолеем тази си склонност, трябва да насочим разговорите си към теми, свързани с Крщңа. Това е обяснено в *Шрїмад-Бхāгаватам* (1.5.10-11):

*на яд вачаш читра-падам харер яшо
джагат-навитрам прагрñїта кархичит
тад вāясам тїртхам ушанти мāнасā
на ятра хамсā нирамантї ушик-кїйх*

„Според святите личности, словата, които не възхваляват Бога, способен сам да пречисти атмосферата на цялата вселена, приличат на място за поклонение на гарги. Тъй като свърше-

ТЕКСТ ПЪРВИ

ните личности са жители на трансценденталната обител, те не изпитват никакво удоволствие на такова място.”

*тад-вāг-висарго джанатāгха-виплаво
ясмин прати-илокам абаддхаватй апи
нāмāнй анантася яшо 'нкитāни ят
ир᳚ванти гāянти гр᳚нанти сādхавах*

„А литературата, описваща трансценденталното великолепие на името, славата, формите, забавленията и т.н. на безкрайния Върховен Бог, е нещо различно – творение, пълно с трансцендентални слова, целящи да предизвикат революция в неблагочестивия живот на заблудената световна цивилизация. Такива трансцендентални произведения, дори и несъвършено съчинени, се слушат, пеят и приемат от чистите, добродетелни хора.”

Изводът е, че само когато говорим за предано служене на Върховната Божествена Личност, ще избегнем безползните и безсмислени разговори. Винаги трябва да се стремим да използваме дар-словото си единствено с цел да развиваме съзнание за Кръща.

А колкото до вълненията на трепкация ум, те се разделят на две. Първата група се нарича *авиродха-прити*, т.е. неограничена привързаност, а другата – *виродха-юкта-кродха*, гняв, роден от разочарование. Придържането към философията на *мāйвāдйите*, вярата в плодоносните резултати на *карма-вāдйите* и упованието в плановете, основани на материални желания, се наричат *авиродха-прити*. *Гяните*, *кармите* и материалистите с грандиозни плановете, обикновено привличат вниманието на обусловените души, но когато материалистите не успеят да осъществят плановете си и замислите им се провалят, те се разгневяват. Осуetyяването на материалните желания предизвиква гняв.

Желанията на тялото се разделят в три категории: желания на езика, на стомаха и на гениталиите. Човек може да забележи, че тези три сетива са разположени едно под друго в тялото и че плътските желания започват от езика. Ако човек може

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

да обуздава подтиците на езика си, като се храни с *прасāда*, импулсите на стомаха и на гениталиите могат да бъдат автоматично управлявани. В тази връзка Шрїла Бхактивинода Тхāкура казва:

*шарїра авидя-джāла джадендрия тāхе кāла,
джїве пхеле виция-сāгаре
тā'ра маджїе джихвā ати, лобхамая судурмати,
тā'ке джетā катхина самсāре*

*крїңа бада даямая, карибāре джихвā джая,
сва-прасāда-анна дила бхāи
сеи аннāмрта кхāо, рāдхā-крїңа-гуңа гāо,
преме дāка чайтаня-нитāй*

„О, Господи! Това материално тяло е възел от невежество, а сетивата са мрежа от пътеки, които водят към смъртта. По един или друг начин сме паднали в океана на материалното сетивно наслаждение и от всички сетива езикът е най-ненаситен и неуправляем. В този свят е много трудно да бъде победен езика, но ти, скъпи Крїңа, си много милостив към нас. Ти си ни изпратил този хубав *прасāда* да ни помогне да покорим езика. Затова нека приемем този *прасāда* до пълното ни удовлетворение, да славим Ваши Божествености Шрї Шрї Рāдхā и Крїңа и да молим с любов за помощта на Бог Чайтаня и Прабху Нитянанда.”

Има шест вида *раси* (вкусове) и ако човек е възбуден от който и да е от тях, става зависим от желанията на езика. Някои хора обичат да се хранят с месо, риба, раци, яйца и други неща, произведени от сперма и кръв, които се ядат под формата на мъртви тела. Други предпочитат зеленчуци, салати, спанак или млечни продукти, но само за да задоволят желанията на езика си. Такъв начин на хранене, който цели сетивно удоволствие – включително използването на прекалено големи количества подправки като чили и тамаринд, – трябва да се изостави от личностите в Крїңа съзнание. Употребата на *пāн*, *харитакї*, бетелови ядки, тютюн, ЛСД, марихуа-

ТЕКСТ ПЪРВИ

на, опиум, алкохол, кафе и чай – означава, че се отдаваме на непозволени желания. Ако свикнем да приемаме само остатъците от храната, предложена на Крщна, тогава ще можем да се освободим от примката на *май*. Зеленчуците, зърнените храни, плодовете, млечните продукти и водата могат да се предлагат на Бога, както предписва и самият Бог Крщна. Ако обаче човек приема *прасāда* само заради изключителния му вкус и по тази причина яде прекалено много, той също става жертва на опитите да задоволи желанията на езика си. Шрї Чайтаня Махāпрабху ни учи да избягваме пикантните ястия дори когато ядем *прасāда*. Ако предлагаме на Бога вкусни ястия с намерението после да се наслаждаваме на тази храна, ние пак се опитваме да удовлетворим желанията на езика си. Ако приемаме поканите на богати хора с идеята да ядем деликатесна храна, също се опитваме да задоволим подтиците на езика си. В *Чайтаня-чаритāmрита* (*Антя* 6.227) е казано:

*джихвāра лāласе йеи ити-ути дхāя
шишнодара-парāяна крщна нāхи пāя*

„Човек, който ходи насам-натам в търсене на начин да удовлетвори езика си и който е привързан към желанията на стомаха и гениталиите си, не може да достигне Крщна.”

Както споменахме преди, езикът, стомахът и гениталиите са разположени в права линия и спадат към една и съща категория. Бог Чайтаня е казал: *бхāла нā кхāибе āра бхāла нā нарибе* – „Не се обличай богато и не яж вкусни храни” (*Чайтаня Чаритāmрита*, *Антя* 6.236).

Тези, които страдат от стомашни заболявания, не биха могли да контролират желанията на стомаха си, поне според този анализ. Когато искаме да ядем повече, отколкото ни е нужно, неизбежно си създаваме много проблеми. Ако съблюдаваме дните за пости, например Екāдашї и Джанмāщтамї, можем да овладеем желанията на стомаха си.

А що се отнася до импулсите на гениталиите, те са два вида – правилни и неправилни, т.е. водене на позволен и на непозволен полов живот. Когато един мъж стане достатъчно

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

зрял, той може да се ожени според правилата и предписанията на *шāстрите* и да използва гениталиите си да зачева добри деца. Това е позволено и религиозно. Иначе той би могъл да се отдаде на различни неестествени начини за удовлетворяване желанията на гениталиите си и да не практикува никакво въздържание. Когато човек се наслаждава на извънбрачен полов живот, което според *шāстрите* означава чрез мислене, планиране, говорене, действително полово сношение или чрез задоволяване на гениталиите с изкуствени средства, той се хваща в клопката на *мāя*. Тези съвети са в сила не само за семейните, но и за *тjāгитe*, т.е. хората на жизненото стъпало на отречението. В седма глава на книгата си *Према-виварта* Шрj Джагадāнанда Пāндита казва:

*вайрāгj бхāи грāмя-катхā нā шунибе кāне
грāмя-вāртā нā кахибе ябе милибе āне*

*свапане о нā кара бхāи стрj-самбхāцjнā
грхе стрj чхāджj бхāи āсиyчха вана*

*яди чāха прањая рāкхите гаурāнгера сане
чхoтjа харидāсера катхā тхāке йена мане*

*бхāла нā кхāибе āра бхāла нā парйбе
хрдайтее рāджhā-крцjнā сарвадā севибе*

„Скъпи братко, ти си на жизненото стъпало на отречението и не трябва да слушаш разговори за обикновени светски неща, нито пък да говориш за такива неща, когато се срещаш с други хора. Не мисли за жени дори в сънищата си. Приел си жизненото стъпало на отречението с обет, който ти забранява да общуваш с жени. Ако искаш да общуваш с Чайтаня Махāпрабху, трябва постоянно да помниш случая с Чхoтjа Харидāса и как той бе отхвърлен от Бога. Не яж богати ястия, не се обличай в скъпи дрехи, бъди винаги смирен и служи на Техни Божествености Шрj Шрj Рāджhā и Крцjнā в дълбините на сърцето си.”

ТЕКСТ ПЪРВИ

Изводът е, че който може да владее речта, ума, гнева, езика, стомаха и гениталиите си, трябва да бъде считан за *свāmī* или *госвāmī*. *Свāmī* означава господар, а *госвāmī* – господар на *го*, т.е. на сетивата. Когато човек се посвети на живот в отречение, едновременно с това той приема и титлата *свāmī*. Това не означава, че е господар на семейството си, на близките си или на обществото. Той трябва да бъде господар на сетивата си. Ако не е господар на сетивата си, не трябва да се нарича *госвāmī*, а *го-дāса* – слуга на сетивата. Следвайки стъпките на шестимата Госвāmī на Врндāвана, всички *свāmī* и *госвāmī* трябва изцяло да се отдадат на любовно трансцендентално служене на Бога. Обратно, *го-дāсите* служат на сетивата си, т.е. на материалния свят. Те не се занимават с друго. Прахлāда Махārādжа е описал *го-дāса* още като *адāнта-го*, което се отнася за този, чиито сетива не са под контрол. Един *адāнта-го* не може да стане слуга на Крщна. В *Шрїмад-Бхāгаватам* (7.5.30) Прахлāда Махārādжа казва:

*матир на крщне паратах свато вā
митхо 'бхипадйета грхавратāнām
адāнта-гобхир вишатам тамисрам
пунах пунаш чарвита-чарваṅāнām*

„Тези, които са решили да продължат съществуването си в материалния свят, за да удовлетворяват сетивата си, нямат шанс да станат Крщна-осъзнати нито чрез лични усилия, нито чрез обучение от страна на други, нито чрез дискусии. Необузданите им сетива ги влекат в най-тъмните области на невежеството и по този начин те, заблудени, просто дъвчат това, което вече е било дъвкано.“

Текст втори

*атя̄х̄ара̄х̄ прая̄саӣ ча
праджалпо нияма̄граха̄х̄
джана-са̄нгаӣ ча лаулям̄ ча
ца̄д̄бхӣр бхактӣр вина̄шятӣ*

ати-āxāraḥ – преяждане или прекалено натрупване; *праясаḥ* – полагане на прекалено много усилия; *ча* – и; *праджалпаḥ* – празни приказки; *нияма* – правила и предписания; *āgraḥ* – прекалено голяма привързаност към (или *аграхаḥ* – прекалено голяма небрежност към); *джана-са̄нгаḥ* – общуване с материалисти; *ча* – и; *лаулям* – страстен копнеж или алчност; *ча* – и; *ца̄д̄бхӣх̄* – чрез тези шест; *бхактӣх̄* – предано служене; *вина̄шятӣ* – е унищожено.

Преданото служене се нарушава, когато човек прекали със следните шест вида дейности: (1) яде повече от необходимото или натрупва повече средства, отколкото е нужно; (2) полага прекалени усилия за материални неща, с които е много трудно да се сдобие; (3) говори ненужно по светски въпроси; (4) спазва духовните правила и предписания само заради следването им, а не заради духовния напредък, или ги отхвърля и действа независимо и своеволно; (5) общува с хора с материално съзнание, които не се интере-

суват от осъзнаването на Кръща; (6) алчен е за светски постижения.

ПОЯСНЕНИЕ: Човешкият живот е предназначен, за да живеем просто и да мислим възвишено. Тъй като всички обусловени живи същества са под контрола на третата енергия на Бога, в този материален свят всеки е длъжен да работи. Върховната Божествена Личност има три основни енергии. Първата се нарича *антаранга-шакти*, т.е. вътрешна енергия. Втората се нарича *тапастха-шакти*, междинна енергия. Третата се нарича *бахиранга-шакти*, външна енергия. Живите същества представляват междинна енергия – разположени са между вътрешната и външната енергия. Тъй като *джйвѣтмйте*, т.е. живите същества с размери на атом, са вечни слуги на Върховната Божествена Личност, те винаги са подчинени или на вътрешната, или на външната енергия. Когато са под контрола на вътрешната енергия, те изпълняват естествената си, органически присъща дейност – да служат предано на Бога. Това е казано в *Бхагавад-гѣтѣ* (9.13):

*махѣтмѣнас ту мѣм нѣртха
даивѣм пракртим ѣшритѣх
бхаджантѣ ананя-манасо
гѣтвѣ бхутѣдим авяям*

„О, сине на Пртхѣ, тези, които не са заблудени, великите души, са под закрилата на божествената природа. Те изцяло са се отдали на предано служене, защото ме познават като Върховният Бог, първичен и неизчерпаем.“

Думата *махѣтмѣ* се отнася до хората с извисен, а не с осакатен ум. Личностите с осакатен ум, които постоянно търсят начини да удовлетворяват сетивата си, понякога разширяват дейностите си, за да извършат добрини за другите чрез някакъв „изъм“ като национализъм, хуманизъм или алтруизъм. Те могат да отхвърлят личното сетивно наслаждение заради сетивното удовлетворение на другите, например членовете на семейството, близките си или обществото – в на-

ТЕКСТ ВТОРИ

ционален или международен мащаб. Всъщност всичко това е сетивно удовлетворение, разширило се от лично до общностно и социално. То може да е много хубаво от материална гледна точка, но такива дейности нямат духовна стойност. Основата на такава дейност е сетивното удовлетворение, било то лично или разширено. Само когато човек удовлетворява сетивата на Върховния Бог той може бъде наречен *махātмā* или човек с извисен ум.

В цитирания по-горе стих от *Бхагавад-гītā* думите *даивīm пракртим* се отнасят до влиянието на вътрешната енергия, енергията на удоволствието на Върховния Бог. Тази енергия на удоволствието се проявява като Шрїматї Рāдхārāñї или като експанзията ѝ Лакшмї, богинята на щастието. Когато индивидуалните души *джїви* са под контрола на вътрешната енергия, единствената им дейност е да удовлетворяват Крїщна или Вищну. Това е позицията на един *махātмā*. Ако човек не е *махātмā*, той е *дурātмā*, човек с осакатен ум. Такива умствено осакатени *дурātмї* са под контрола на външната енергия – *махāmāyā*.

В действителност всички живи същества в този материален свят са управлявани от *махāmāyā*, чиято работа е да ги подчинява на тристранните страдания: *адхидаивика-клеша* (страдания, причинени от полубоговете – суши, земетресения, бури), *адхибхаутика-клеша* (страдания, причинени от други живи същества, като насекоми или врагове) и *адхятмика-клеша* (страдания, причинени от собственото ни тяло и ум – психически и физически проблеми). *Даива-бхūtātма-хетавах* – обусловените души, подложени на трите вида нещастия под контрола на външната енергия, страдат от най-различни затруднения.

Главният проблем пред обусловените души е повтарянето на раждането, старостта, болестите и смъртта. В материалния свят човек трябва да работи, за да поддържа тялото и душата си, но как да върши тази работа по начин, който би бил благоприятен за неговото Крїщна съзнание? Всеки има нужда от притежания като храна, дрехи, пари и различни други

неща, необходими за поддържане на тялото, но човек не трябва да трупа повече, отколкото изискват основните му нужди. Ако следва този естествен принцип, той няма да има трудности с поддържането на тялото си.

Според природните закони живите същества, които са по-ниско в еволюционната стълбица, не ядат и не натрупват повече от необходимото. Затова в животинското царство обикновено няма икономически проблеми или недостиг на храна и други неща от първа необходимост. Ако на видно място поставите торба с ориз, птиците ще дойдат да изядат по няколко зрънца и ще си отидат. Един човек обаче ще вземе цялата торба. Ще яде, колкото може да побере стомахът му, а останалото ще се опита да складира. Писанията забраняват това трупане на повече от необходимото (*атяхъра*). Сега целият свят страда поради него.

Натрупването и яденето на повече от необходимото е причина също и за *п्राйса*, ненужни усилия. Според реда, установен от Бога, всеки човек, в която и да е част на света, може да живее спокойно, ако има малко земя и една дойна крава. Няма нужда да се мести от място на място, за да си изкарва прехраната, защото където и да се намира, може да произвежда зърнени храни и да получава мляко от кравите. Това решава всички икономически проблеми. За щастие, на човека е дадена висша интелигентност, за да развива съзнание за Кръща, т.е. да разбере Бога, връзката си с него и крайната цел на живота – любовта към Бога. За нещастие така нареченият „цивилизован човек“ без да се интересува от осъзнаването на Бога, използва интелигентността си, за да се сдобие с повече от необходимото, и просто яде, за да доставя удоволствие на езика си. Редът, установен от Бога, дава достатъчно възможности на хората да произвеждат мляко и зърнени продукти навсякъде по света. Вместо да използват по-висшия си разум, за да разберат Бога, така наречените „интелигентни хора“ злоупотребяват с интелигентността си, за да произвеждат ненужни и нежелани неща. Така се отварят фабрики, кланици, публични домове и магазини за алкохол. Когато посъветвате

ТЕКСТ ВТОРИ

хората да не трупат прекалено много вещи, да не ядат прекалено много и да не работят ненужно, за да притежават излишни удобства, те мислят, че ги съветвате да се върнат към примитивен начин на живот. В повечето случаи хората не харесват простия живот и висшето мислене. Това е окаяното им положение.

Човешкият живот е предназначен да бъде осъзнат Бога – с тази цел на човешкото същество е даден по-висш интелект. Ония, които вярват, че тази висша интелигентност е предназначена да се достигне една по-издигната позиция, трябва да следват наставленията на ведическата литература. Като приема инструкциите на по-висшите авторитети, човек наистина може да достигне съвършеното знание и да осмисли живота си.

В *Шрїмад-Бхāгаватам* (1.2.9) Шрї Сўта Госвāмї описва правилната човешка *дхарма* по такъв начин:

*дхармасы хї āпаваргяся
нāртхо ’ртхāйопакалпате
нāртхасы дхармаикāнтасы
кāмо лāбхāя хи смртаḥ*

„Предписаните задължения (*дхарма*) имат за цел окончателно освобождение. Те не трябва да се извършват за материални резултати. Нещо повече, този, който е зает с висше служене (*дхарма*), никога не трябва да използва материалната печалба за сетивно наслаждение.”

Първата стъпка в човешката цивилизация са предписаните задължения, изпълнявани според наставленията на писанията. Висшият интелект на човешкото същество трябва да бъде подготвен да разбере *дхарма*. В човешкото общество има различни религиозни схващания, определяни като индуизъм, християнство, юдаизъм, ислям, будизъм и т.н., тъй като без религия човешкото общество не е по-добро от животинското.

Както бе казано по-горе (*дхармасы хї āпаваргяся нāртхо ’ртхāйопакалпате*), религията е предназначена за достигане

на освобождение, не за набавяне на хляб. Понякога човешкото общество си измисля религиозни системи, които целят материален напредък, но това е далеч от целта на истинската *дхарма*. Религията изисква да се разбират законите на Бога, защото правилното следване на тези закони извежда човека от материалното оплитане. Това е истинската цел на религията. За съжаление хората приемат религията, за да си осигурят материално благоденствие, поради *атяхāра*, прекомерно желание за такова благоденствие. Истинската религия обаче учи хората да се задоволяват с най-необходимото и да развиват съзнание за Крщна. Дори да се нуждаем от икономическо развитие, истинската религия го разрешава дотолкова, доколкото да се снабдяваме с най-необходимото за материалното си съществуване. *Джйвася таттва-джигясā* – истинската цел на живота е да питаме за Абсолютната Истина. Ако усилията ни (*прайса*) не са свързани с търсене на Абсолютната Истина, ние просто увеличаваме опитите да задоволим неестествените си нужди. Кандидатът за духовен живот трябва да избягва светските усилия.

Друга пречка е *праджалпа*, ненужното говорене. Когато се съберем с приятели, незабавно започваме празни разговори, които са точно като жабешко крякане. Ако се налага да говорим, трябва да говорим за движението за Крщна съзнание. Хората извън движението за Крщна съзнание обичат да четат купища вестници, списания и романи, да решават кръстословици и да вършат много други безсмислени неща. По този начин те просто губят безценното си време и енергия. В западните страни възрастните хора, когато се пенсионират, играят карти, ловят риба, гледат телевизия и обсъждат безполезни социално-политически теми. Всички тези и още много други маловажни занимания се включват в категорията на *праджалпа*. Интелигентните хора, интересувачи се от Крщна съзнание, не бива да се занимават с такива дейности.

Джана-санга се отнася до общуването с хора, които не се интересуват от Крщна съзнание. Човек трябва внимателно да избягва тяхното общуване. Затова Шрйла Нароттама дā-

са Тхāкура ни е посъветвал да живеем само в обществото на осъзнати за Крщна предани (*бхакта-сане вāса*). Човек постоянно трябва да отдава служене на Бога и да общува с предани на Бога. Общуването между хора, които изпълняват един и същи вид работа, е много благоприятно за усъвършенстването им в тази работа. Материалистите сформират най-различни сдружения и клубове, за да сплотят усилията си. В света на бизнеса съществуват институции като борсата и търговската камара. По подобен начин и ние сме основали Международното общество за Кришна съзнание, за да дадем възможност на хората да общуват с тези, които помнят Крщна. Духовното общуване, което предлага ИСКОН*, нараства ден след ден. Към него се присъединяват хора от цял свят, за да пробудят спящото у себе си съзнание за Крщна.

Шрїла Бхактисиддхāнта Сарасватї Тхāкура пише в коментара си *Анувртти*, че свръхусилията за придобиване на знание, които полагат мислителите и философите, спадат към категорията *атяхāра* (трупане на повече от необходимото). Според *Шрїмад-Бхāгаватам* усилията на философите да съчиняват томове книги с празни умозрителни разсъждения, лишени от Крщна съзнание, са напълно безсмислени. Работата на *кармїте*, които пишат томове върху икономическото развитие, също спада към категорията *атяхāра*. Така и тези, които нямат желание да развият съзнание за Крщна, а се интересуват единствено от притежаването на още и още материални неща – било под формата на научно знание или на парична печалба, – също попадат под зависимостта на *атяхāра*.

Кармїте се трудят, за да натрупат колкото се може повече пари за потомците си, защото не знаят бъдещата си съдба. Заинтересовани единствено да получават все повече и повече пари за синовете и внуците си, такива глупави хора не знаят дори какво ще стане с тях в следващия им живот. Мно-

* ИСКОН – абривиатура от английското наименование на Международното общество за Кришна съзнание.

жество случаи илюстрират това. Веднъж един велик *кармī* натрупал огромно състояние за своите синове и внуци, но по-късно, според *кармата* си се родил в дома на обуцар, близо до къщата, която в предишния живот построил за децата си. И станало така, че когато същия този *кармī*, вече обуцар, идвал в бившия си дом, бившите му синове и внуци го замърjali с обувки. Ако *кармīте* и *гънīте* не проявят желание да осъзнаят Крщна, просто ще продължават да си пропиляват живота в безплодни дейности.

Приемането само на част от духовните правила и предписания, с цел непосредствена полза, както препоръчват утилитаристите, се нарича *нияма-āграха*, а пренебрегването на предписанията на *шāстрите*, предназначени за духовно развитие, се нарича *нияма-аграха*. Думата *āграха* означава „силно желание да приемеш“, а *аграха* означава „неприемане“. Като се прибави коя да е от тези думи към думата *нияма* („правила и предписания“), се получава думата *ниямаāграха*. Така че *ниямаāграха* има две значения – кое от тях е използвано в даден случай, се разбира от контекста. Тези, които се интересуват от осъзнаването на Крщна, не трябва да се стремят към правилата и предписанията заради икономически напредък; те трябва със силна вяра да приемат предписаните правила за напредък в Крщна съзнание. Те стриктно трябва да следват регулиращите принципи, като избягват извънбрачния секс, месоядството, хазарта и интоксикантите.

Освен това те трябва да избягват общуване с *мāйвāдīте*, които само злословят срещу *ваищнавите* (преданите). *Бхукти-кāmīте*, които се интересуват от материално щастие, *мукти-кāmīте*, желаещи освобождение чрез сливане със съществуването на лишения от форма Абсолют (Брахман) и *сиддхи-кāmīте*, желаещи усъвършенстване в мистичната *йога*, се определят като *атяхāри*. Да се общува с такива личности не е никак желателно.

Желанията за усъвършенстване на ума чрез мистична *йога*, сливане с безличностния Брахман или натрупване на прекомерно материално богатство – всички те спадат към ка-

ТЕКСТ ВТОРИ

тегорията на алчността (*лауля*). Опитите да постигнем такава материални придобивки или псевдодуховен напредък са препятствия по пътя към осъзнаването на Крщна.

Борбата между капиталисти и комунисти се дължи на това, че са отхвърлили съвета на Шрйла Рупа Госвāми по отношение на *атяxāра*. Капиталистите натрупват повече богатство, отколкото им е необходимо, а комунистите, които завиждат на благосъстоянието им, искат да национализират цялата собственост. За съжаление, комунистите не знаят как да разрешат проблема с богатството и разпределението му. И когато богатството на капиталистите попадне в ръцете на комунистите, от това не следва никакво разрешение. За разлика от тези две философии, идеологията на Крщна съзнание казва, че цялото богатство принадлежи на Крщна. Ето защо дотогава, докато то не е под управлението на Крщна, няма да бъдат разрешени икономическите проблеми на човечеството. Нищо не може да се промени, като се постави богатството в ръцете на комунистите или капиталистите. Когато на улицата лежи стодоларова банкнота, някой я взема и си я слага в джоба. Такъв човек не е честен. Друг вижда парите и решава да ги остави там, защото мисли, че не трябва да докосва чужда собственост. Въпреки че вторият човек не е крадец, той не знае как е правилно да постъпи с парите. А трети човек, който вижда стодоларовата банкнота, я взема, намира този, който я е загубил, и му я дава. Той не открадва парите, за да ги изхарчи за себе си, нито пък ги пренебрегва, оставяйки ги да лежат на улицата. Като ги взема и ги дава на човека, който ги е загубил, той е и честен, и мъдър.

Простото прехвърляне на богатството от капиталистите при комунистите не може да разреши политическите проблеми, защото става видно, че когато комунистът получи пари, той ги използва за собственото си сетивно удовлетворение. Световното богатство всъщност принадлежи на Крщна и всяко живо същество – и човек, и животно – има рождено право да използва собствеността на Бога, за да поддържа съществуването си. Когато човек взема повече, отколкото му

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

е нужно, за да преживява – бил той капиталист или комунист, – той е крадец и подлежи на наказание от природните закони.

Световното богатство трябва да се използва за благо на всички живи същества – това е планът на майката Природа. Всеки има правото да живее, като използва богатството на Бога. Когато хората овладеят изкуството да употребяват правилно собствеността на Бога, ще престанат да посягат взаимно на правата си. Тогава би могло да се създаде идеално общество. Основният принцип, върху който се гради такова духовно общество, е изложен в първата мантра на Шри Йшопанишиад:

*īśāvāsyam idaṃ sarvām
yat kiñca džagatyāṃ džagat
tena tyağtena bhujjīṭhā
mā gṛdhaḥ kaśya sviḍ dhanam*

„Всичко одушевено и неодушевено във вселената се управлява и притежава от Бога. Затова човек трябва да приема само тези неща, които са му нужни, които са му отредени като негов дял, и не трябва да приема нищо друго, знаейки добре на кого принадлежи то.”

Осъзнатите за Крщна предани знаят много добре, че този материален свят е организиран според съвършения замысел на Бога да се удовлетворяват жизнените нужди на всички живи същества, без да трябва да посягат взаимно на живота или на правата си. Тази съвършена организация позволява правилна подялба на богатството, според истинските нужди на всеки: така всеки може да живее спокойно, в съответствие с принципа „прост живот – висше мислене”. За съжаление материалистите, които нито имат вяра в плана на Бога, нито се стремят към по-висше духовно развитие, злоупотребяват с разума, даден им от Бога, и просто увеличават материалните си притежания. Те създават всякакви системи – такива като капитализма и материалистичния комунизъм, – за да постигнат по-високи материални позиции. Те не се интересуват от законите на Бога или от някаква по-висша цел. Вечно

ТЕКСТ ВТОРИ

загрижени да задоволят безбройните си желания за сетивно удовлетворение, те са забележителни със способността да експлоатират събратята си – другите живи същества.

Когато човешкото общество престане да допуска тези елементарни грешки, изброени от Шрѝла Рѝпа Госвѝмѝ (*атя̀хѝра* и т.н.), ще се сложи край на антагонизма между хора и животни, капиталисти и комунисти и пр. Освен това ще се разрешат и всички проблеми на икономическата и политическата нестабилност и несигурност. Това чисто съзнание се пробужда чрез правилно духовно образование и практика, предлагани научно от движението за Крѝѝна съзнание.

Това движение за Крѝѝна съзнание предлага духовна общност, която може да осигури мир на света. Всеки интелигентен човек трябва да пречисти съзнанието си и да се избави от гореспоменатите шест препятствия за предано служене, като с цялото си сърце приеме подслона на движението за Крѝѝна съзнание.

Текст трети

*утсāхāн нишчāйд дхаиря̄т
тат-тат-карма-правартанāт
санга-тягāт сато врттех
щадбхир бхактих прасидхяти*

утсāхāт – чрез ентузиазъм; *нишчāят* – чрез увереност; *дхаиря̄т* – чрез търпение; *тат-тат-карма* – разнообразни дейности, благоприятни за предано служене; *правартанāт* – като се извършват; *санга-тягāт* – чрез отказ от общуване с неотдадени; *сатах* – на предишните велики *āчāрии*; *врттех* – следвайки стъпките; *щадбхи* – чрез тези шест; *бхактих* – предано служене; *прасидхяти* – напредва или постига успех.

Има шест принципа, благоприятстващи чистото предано служене: (1) ентузиазъм; (2) решителност; (3) търпение; (4) следване на регулиращите принципи (като *шраванāм кйртанāм вищнох смараṇам* – слушане, възпяване и помнене на Крщṇа); (5) избягване на общуването с непредани; (6) следване примера на предишните *āчāрии*. Тези шест принципа несъмнено осигуряват пълен успех в чистото предано служене.

ПОЯСНЕНИЕ: Преданото служене не е сантиментална теория или въображаем екстаз. Негова същност е практическо-

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

то действие. В *Бхакти-расāmрта-синдху* (1.1.11) Шрїла Рӯпа Госвāmї дава следното определение на преданото служене:

*анябхилāцитā-шўням
гяна-кармāдй-анāвртām
āнукулйена крїцнāну-
шїлanam бхактир уттамā*

„*Уттамā бхакти*, т.е. чистата преданост към Върховната Божествена Личност, Шрї Крїцна, се състои в отдаване на предано служене по начин, който удовлетворява Бога. Преданото служене трябва да е освободено от всякакви странични мотиви и да не е свързано с плодоносна *карма*, имперсоналистична *гяна* и други егоистични желаниа.”

Бхакти е вид култивиране, което предполага дейност. Култивиране на духовност не значи да седим бездейно и да медитираме, както учат някои псевдо *йогї*. Такава медитация може да е подходяща за тези, които още не знаят за преданото служене; затова понякога тя се препоръчва като начин да се спрат разсейващите материални дейности. Медитация означава да се прекъснат всички безсмислени дейности, поне в този момент. Обаче преданото служене не само слага край на всички безсмислени светски дейности, но и ангажира човек в извършването на разумни дейности с преданост. Шрїла Прахлāда Махārādжа препоръчва:

*шраванām кїртанām вицнох
смараṇām пāда-севанām
арчанām ванданām дāсям
сакхям āтма-ниведанām*

Деветте метода за предано служене са следните:

1. да се слуша името и славата на Бога;
2. да се възпява величието на Бога;
3. да се помни Бога;
4. да се служи в нозете на Бога;

ТЕКСТ ТРЕТИ

5. да се обожава Бога в храма;
6. да се отдава почит на Бога;
7. да се действа като слуга на Бога;
8. приятелство с Бога;
9. пълно отдаване на Бога.

Шраваңам, или слушането, е първата стъпка в постигането на трансцендентално знание. Човек не трябва да слуша неупълномощени личности; той трябва да се обърне към подходящата личност, както се препоръчва в *Бхагавад-гītā* (4.34):

*тад виддхи праңипāтена
парипрашнена севай
упадекциянти те гянаи
гянинас таттва-даршинах*

„Опитай се да научиш истината, като се обърнеш към духовен учител. Питай го смирено и му служи. Себепознали-те се души могат да ти предадат знание, защото са видели истината”.

По-нататък в *Муңдака Упанищад* се препоръчва: *тад-вигянартхам са гурум евабхигачхет* – „За да разбере тази трансцендентална наука, човек трябва да се обърне към истински духовен учител”. С други думи, този метод – смирено да се приема поверителното трансцендентално знание – не се основава просто на умозрителни разсъждения. В тази връзка Шри Чайтаня Махāпрабху казва на Рупа Госвāмй:

*брахмāнда бхрамите
кона бхāгвян джива
гуру-крцна-прасāде
пāя бхакти-латā-биджа*

„Докато прекосява вселенското творение на Брахмā, някоя щастлива душа може да получи семето на *бхакти-латā*, растението на преданото служене. Това се дължи изцяло на милостта на духовния учител и Крцна” (*Чайтаня-чаритāmрта*,

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

Мадхя 19.151). Материалният свят е затвор за живите същества, които по природа са *ānандамая*, търсещи щастие. Те всъщност искат да се освободят от затвора на този свят на обусловено щастие, но тъй като не знаят начина за освобождение, са принудени да се преселват от един вид живот в друг и от една планета на друга. По този начин живите същества скитат из цялата материална вселена. Когато някой има щастieto да срещне чист предан и го слуша търпеливо, той започва да следва пътя на преданото служене. Такав шанс получава този, който е искрен. Международното общество за Крщна съзнание предлага тази възможност на цялото човечество. Ако човек има късмет да се възползва от нея и се заеме с предано служене, пред него веднага се открива пътя на освобождението.

Ние трябва да приемем много възторжено възможността да се върнем в своя дом, обратно при Бога. Без ентузиазъм няма да сполучим. Дори в материалния свят човек трябва да действа с вдъхновение, ако иска да постигне успех в областта, към която са насочени усилията му. Студентът, бизнесменът, художникът или всеки друг, който иска да успее в работата си, трябва да има ентузиазъм. По същия начин трябва да сме много вдъхновени в преданото служене. Ентузиазъм означава действие. Но действие за кого? – трябва винаги да действаме за Крщна – *крщнāртхākхила-чецитā* (*Бхакти-расāmрта-синдху*).

Във всички етапи на живота си човек трябва да отдава предано служене под ръководството на духовен учител, за да постигне съвършенство в *бхакти-йога*. Не е нужно да се ограничават или стесняват дейностите. Крщна е всепроникващ. Затова нищо не е независимо от Крщна, както самият той заявява в *Бхагавад-гītā* (9.4):

*май татам идам сарвам
джагад авякта-мўртинā
мат-стхāни сарва-бхўтāни
на чāхам тецв авастхитах*

„Цялата вселена е проникната от мен в непроявената ми форма. Всички същества са в мен, но Аз не съм в тях”. Под ръководството на истински духовен учител човек трябва да прави всичко, което е благоприятно за служенето на Крщна. Например ние често използваме диктофон. Материалистът, който е изобретил тази машина, я е създал за бизнесмени или за хора, пишещи по светски въпроси. Определено не е мислил този диктофон да се използва в служене на Бога, но ние го използваме, за да създаваме литература за Крщна съзнание. Разбира се, произвеждането на диктофона е изцяло в рамките на енергиите на Крщна. Всички части на това устройство, включително електронните системи, са направени от различни комбинации и взаимодействия на петте основни вида материална енергия – *бхӯми, джала, агни, вāю* и *ākāша*. Изобретателят е използвал мозъка си, за да създаде тази сложна машина, а мозъкът му, както и частите, са дадени от Крщна. Крщна казва: *мат-стхāни сарва-бхӯтāни* – „Всичко зависи от моята енергия”. Преданият разбира, че тъй като нищо не е независимо от енергията на Крщна, всичко трябва да се използва в служене на него.

Интелигентните усилия, полагани с пълно съзнание за Крщна, се наричат *утсāха*, ентузиазъм. Преданите знаят правилния начин, по който всичко може да се използва в служене на Бога (*нирбандхаḥ крщна-самбандхе юктаṁ ваирāгям учяте*). Преданото служене не е бездейна медитация, а практическо действие на преден план в духовния живот.

Дейностите трябва да се вършат с търпение. В Крщна съзнание човек не трябва да е нетърпелив. Всъщност движението за Крщна съзнание бе започнато без никаква чужда помощ и в началото не срещаше отзвук, но тъй като ние търпеливо продължихме да изпълняваме преданите си дейности, хората постепенно започнаха да разбират важността на движението и сега се присъединяват към него с голямо желание. Не трябва да проявяваме нетърпение, когато отдаваме предано служене. Трябва да приемаме наставленията на

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

духовния си учител и търпеливо да ги следваме, уповавайки се на милостта на гуру и Крщна. Успехът на дейностите в Крщна съзнание изисква търпение и увереност. Естествено е едно току-що омъжено момиче да иска дете от съпруга си, но то не може да го очаква веднага след женитбата. Разбира се, щом се омъжи, тя може да се опита да има дете, но трябва да се отдаде на съпруга си с увереността, че детето ще се развие и ще се роди в определеното време. Така и в преданото служене да се отдадеш, значи да си уверен. Преданият мисли: *авашя ракшибе крщна* – „Крщна със сигурност ще ме закриля и ще ми помага успешно да служа“. Това се нарича увереност.

Както вече обяснихме, човек не трябва да е бездеен, а трябва с много ентузиазъм да следва регулиращите принципи – *тат-тат-карма-правартана*. Пренебрегването на регулиращите принципи ще унищожи преданото служене. В движението за Крщна съзнание има четири основни регулиращи принципа, които забраняват извънбрачния полов живот, месоядството, хазарта и употребата на интоксиканти. Преданият трябва да следва тези принципи с голям ентузиазъм. Ако пренебрегне следването на който и да е от тях, напредъкът му неминуемо ще се затрудни. Затова Шрйла Рупа Госвāmī препоръчва: *тат-тат-карма-правартанāt* – „Човек трябва стриктно да спазва регулиращите принципи на *ваидхй бхакти*“. В допълнение към четирите забрани (*яма*) има и позитивни регулиращи принципи (*нияма*), като ежедневното повтаряне на шестнадесет кръга с броеница *джапа-мālā*. Тези регулирани дейности трябва да се извършват с вяра и ентузиазъм. Това се нарича *тат-тат-карма-правартана*, т.е. разностранно ангажиране в предано служене.

Освен това, за да успее в преданото служене, човек трябва да се откаже от нежелано общуване. В това число влизат *кармите*, *гяните*, *йогите* и други неотдадени. Веднъж Шрй Чайтаня Махāпрабху бил запитан от един свой семеен предан за принципите на Ваищнавизма и за основните дейности на един *ваищнава*. Шрй Чайтаня Махāпрабху веднага отговорил:

асат-санга-тяга – *еи ваицнава-āchāra* – „Характерна черта на един *ваицнава* е отказът от общуването със светски хора, т.е. с неотдадени”. Затова Шрїла Нароттама дāса Тхāкура е препоръчал: *тāндера чара̀на севи бхакта-сане вāса* – човек трябва да живее сред чисти предани и да спазва регулиращите принципи, посочени от предишните *āchārii*, шестимата Госвāмї (Шрї Рўпа Госвāмї, Шрї Санāтана Госвāмї, Шрї Джїва Госвāмї, Шрї Рагхунāтха дāса Госвāмї, Шрї Гопāла Бхатта Госвāмї и Шрї Рагхунāтха Бхатта Госвāмї). Ако човек живее в обкръжението на предани, възможността да общува с неотдадени е много малка. Международното общество за Кришна съзнание открива много центрове, за да покани хората да живеят сред предани и да следват регулиращите принципи на духовния живот.

Предано служене означава трансцендентални дейности. На трансценденталната платформа няма замърсявания от трите проявления на материалната природа. Тя се нарича *вишуддхасаттва*, равнище на чистото добро, т.е. доброто, освободено от замърсявания с качествата страст и невежество. В движението за Крщ̀на съзнание всички трябва да стават рано сутрин, преди четири часа, да участват в *мангала-āрати*, утринното обожание, после да четат *Шрїмад-Бхāгаватам*, да правят *kīrtan* и т.н. Дейностите в преданото служене са така организирани, че продължават денонощно. Този начин на действие се нарича *сато вртти* – следване примера на предишните *āchārii*, които много опитно са запълвали всеки миг от времето си с дейности в Крщ̀на съзнание.

Ако човек стриктно следва съвета, даден от Шрїла Рўпа Госвāмї в този стих – да бъде ентузиазизиран, уверен и търпелив, да се откаже от нежелано общуване, да следва регулиращите принципи и да живее сред предани, – той със сигурност ще напредне в преданото служене. В тази връзка Шрїла Бхактисиддхāнта Сарасватї Тхāкура отбелязва, че развиването на знание чрез философски разсъждения, трупането на светско богатство чрез разширяване на плодоносните дейности и желанието за *йога-сиддхи*, материални съвършенства, са

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

напълно в разрез с принципите на преданото служене. Човек изобщо не трябва да се интересува от такива преходни дейности. Вместо това трябва да насочи усилията си към следването на регулиращите принципи на преданото служене. Според *Бхагавад-гītā* (2.69):

*я̎ нишā сарва-бхūtānā̎м
тася̎м джāграти самям̎
яся̎м джāграти бхūtāни
сā нишā пашиятō мунеḥ*

„Това, което е нощ за всички същества, е време за пробуждане на себеовладения; а времето за пробуждане на всички същества е нощ за вглъбения в себе си мъдрец”.

Отдаването на предано служене е смисъл и цел за живото същество. То е желаното върховно съвършенство на човешкия живот. Убеден в това, човек трябва да е уверен, че всички дейности, различни от преданото служене – умозрителни разсъждения, плодородна работа или мистични усилия, – никога няма да му донесат трайна полза. Пълната вяра в пътя на преданото служене ще му помогне да постигне желаната си цел, а опитите му да следва други пътища само ще го направят неспокоен. В Десета песен на *Шрīмад-Бхāгаватам* е казано: „Човек трябва да е напълно убеден, че тези, които са се отказали от преданото служене, за да поемат сурови отречения с други цели, не са с чист ум въпреки тежките си отречения, защото не знаят за трансценденталното любовно служене на Бога”.

По-нататък в Десета песен се казва: „Спекулативните философи и материалистите могат да си налагат големи лишения и покаяния, но въпреки това те не успяват, защото не познават лотосовите нозе на Бога”. Преданите на Бога обаче никога не се провалят. В *Бхагавад-гītā* (9.31) Върховната Божествена Личност уверява Арджуна: *каунтея пратиджāнихи на ме бхактаḥ пра̎нашиятī* – „О, сине на Кунтī, смело можеш да заявиш, че мой предан никога не пропада”.

ТЕКСТ ТРЕТИ

Пак в *Бхагавад-гитā* (2.40) Крщна казва:

*нехāбхикрама-нāшо 'сти
прапявāйо на видяте
свалпам апй ася дхармасы
траяте махато бхаят*

„В това усилие няма загуба или намаляване. Дори малко напредък по този път може да предпази човек от най-голяма беда”.

Преданото служене е толкова чисто и съвършено, че веднъж започнало, човек дори въпреки волята си стига до крайния успех. Понякога някой изоставя обикновените си занимания и от сантименталност приема подслон в лотосовите нозе на Върховния Бог – така започва началният стадий на преданото служене. Дори ако този незрял предан се отклони от пътя, той не губи нищо. От друга страна, каква полза би имал, ако изпълнява предписаните според неговата *варна* и *āшрама* задължения, но не се занимава с предано служене? Въпреки че „падналият” предан може да се роди в низше семейство, преданото му служене ще започне пак от точката, в която е било прекъснато. Преданото служене е *ахаитукй апратихатā*; то не е последица от светски причини, не може да се прекрати по светски причини и резултатите му не могат да се изчерпят вследствие на материални трудности. Затова преданият трябва да е уверен в избора от него път и да не се интересува много от дейностите на *кармитите*, *гяните* и *йогите*.

Несъмнено, кармичните работници, спекулативните философи и *йогите* мистици имат много положителни качества, но всички добри качества се развиват автоматично в характера на предания. Не са нужни отделни усилия. Както потвърждава *Шрїмад-Бхāгаватам* (5.18.12) всички добри качества на полубоговете постепенно се проявяват у този, който е развил чисто предано служене. Тъй като един предан не се интересува от никакви материални дейности, той не се замърсява от материята. Той веднага се установява на равнището на трансценденталния живот. Но този, който се занимава със светски

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

дейности, бил той *гя̀нї́*, *йогї́*, *кармї́*, филантроп, националист или каквото и да било друго, не може да постигне висшия стадий *махāтмā*. Той си остава *дурāтмā*, човек с осакатен ум. *Бхагавад-гїтā* (9.13) се казва:

махāтмāнас ту мām пāртха
даивї́м пра̀кртїм āшрїтāḥ
бхаджантї́ ананя-манасо
гя̀твā бхўтāдїм авяям

„О, сине на Пртхā, тези, които не са в заблуда, великите души, са под закрилата на божествената природа. Те изцяло са се отдали на предано служене, защото са ме осъзнали като Върховния Бог, първичен и неизчерпаем.”

Тъй като всички предани на Бога се намират под покровителството на върховната му енергия, те не бива да се отклоняват от пътя на преданото служене и да поемат пътя на *кармїте*, *гя̀нїте* или *йогїте*. Това се нарича *утсāхāн нишчāйд дхацрїт тат-тат-карма-правартанāt* – следване на регулиращите принципи на преданото служене с ентузиазъм, търпение и увереност. По този начин човек може сигурно да напредва по пътя на преданото служене.

Текст четвърти

дадāти пратигрхнāти
гухям āкхяти прччхати
бхункте бходжаяте чаива
щад-видхам прīти-лакщанам

дадāти – дава милостиня; *пратигрхнāти* – приема в замяна; *гухям* – поверителни теми; *āкхяти* – обяснява; *прччхати* – пита; *бхункте* – яде; *бходжаяте* – храни; *ча* – също; *ева* – със сигурност; *щад-видхам* – шест вида; *прīти* – на любовта; *лакщанам* – симптоми.

Предлагане и приемане на подаръци, разкриване на мислите и доверено запитване, приемане и предлагане на *пра-сāда* са шестте признака на любовта, споделяна между преданите.

ПОЯСНЕНИЕ: В този стих Шрīла Рўпа Госвāмī обяснява как да извършваме предано служене в общуването си с другите предани. Има шест вида дейности: (1) да даваме подаяния на преданите; (2) да приемаме от тях каквото ни предлагат в замяна; (3) да разкриваме мислите си пред преданите; (4) да

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

ги питаме за поверителното служене на Бога; (5) да приемаме с почит *прасāда*, духовната храна, дадена ни от преданите и (6) да даваме *прасāда* на преданите. Опитният предан трябва да обяснява, а неопитният – да се учи от него. Това е *гухям āкхјати прччхати*. Когато един предан ни дава *прасāда* – храната, предложена на Бога, за да поддържа у нас духа на преданото служене, трябва да приемаме този *прасāда* като милост на Бога, получена чрез чистите предани. Ние също трябва да каним чистите предани у дома си, да им предлагаме *прасāда* и да сме готови да ги удовлетвори́м с всичко. Това се нарича *бху́нкте бходжаяте чаива*.

Тези шест вида отношения между двама близки приятели задължително присъстват и в общуването на обикновените хора. Например когато един бизнесмен иска да осъществи контакт с друг бизнесмен, той урежда прием и по време на угощението разкрива намеренията си. После пита приятеля си как да действа, а понякога двамата си разменят и подаръци. И така, когато във взаимоотношенията има любов, *прі́ти*, тогава се извършват тези шест дейности. В предишния стих Шрїла Рўпа Госвāmй ни съветваше да се откажем от светското общуване и да търсим компанията на преданите (*са́нга-тйā́т сато врттех*). Международното общество за Кришна съзнание е създадено, за да улесни тези шест вида обмяна на любов между преданите. Обществото започна с един-единствен човек, но тъй като се присъединяват все нови и нови хора, които участват в процеса на даване и приемане, то се разпространява из целия свят. Ние се радваме, че хората правят щедри дарения за развиване на дейностите на Обществото и от друга страна, с голямо желание приемат скромните ни подаръци под формата на книги и списания за Крїщна съзнание. Понякога ние организираме Харе Крїщна фестивали и каним почетните членове и приятелите на движението да участват в празника и да приемат *прасāда*. Макар че повечето от тях идват от висшите слоеве на обществото, те приемат *прасāда*, който им предлагаме, колкото и незначителен да е той. Понякога членовете и привържениците ни мно-

го искрено ни питат за начините, по които се отдава предано служене, и ние се опитваме да им обясним. Така Обществото се разпространява из целия свят с голям успех и интелигенцията във всички страни постепенно започва да оценява дейностите ни в Крщна съзнание. Животът в Обществото за Крщна съзнание се поддържа от шестте вида обмяна на любов между членовете му; затова на хората трябва да се даде възможност да общуват с преданите от ИСКОН – защото общувайки по шестте начина, споменати по-горе, човек напълно може да съживи своето спящо съзнание за Крщна. В *Бхагавад-гитā* (2.62) се казва: *saṅgāt saṅdžāyate kāmāḥ* – желанията и стремежите ни се развиват в съответствие с обкръжение-то ни. Често се казва, че човек се познава по приятелите си и ако един човек общува с предани, той със сигурност ще развие спящото си съзнание за Крщна. Съзнанието за Крщна е присъщо на всяко живо същество и когато живото същество се роди в човешко тяло, това съзнание вече е до известна степен развито. В *Чайтаня-чаритāmрta* (*Мадхя* 22.107) се казва:

*нитя-сиддха крщна-према сādхя кабху ная
шраванāди-шуддха-читте карайе удая*

„Чистата любов към Крщна съществува вечно в сърцата на живите същества. Тя не е нещо, което се получава от някакъв външен източник. Когато чрез слушане и възпяване сърцето се пречисти, живото същество се пробужда по естествен начин”. Тъй като съзнанието за Крщна е присъщо на живото същество, на всеки трябва да се даде възможност да слуша за Крщна. Просто като слушаме и възпяваме – *шраванām кйртанам*, – сърцето ни се пречиства и изначалното ни Крщна съзнание се събужда. Крщна съзнание не идва изкуствено отвън, то вече съществува в сърцето ни. Когато повтаряме святото име на Върховната Божествена Личност, сърцето ни се изчиства от всички материални замърсявания. В първа-

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

та строфа на *Шрї Шикѝѝцитака* Бог Чайтаня Махāпрабху казва:

*чето-дарпа̀на-мāрджана̀м
бхава-махā-дāвā̀гни-нирвā̀па̀на̀м
шрея̀х-каирава-чандрикā-
вита̀ра̀на̀м видя̀-вадху̀-джйивана̀м
āна̀нда̀мбудхи-вардхана̀м
пра̀типа̀да̀м пур̄на̀мртā̀свā̀дана̀м
сарвā̀тма-сна̀па̀на̀м пара̀м
виджая̀те шрї-кр̄ц̄на-са̀нкй̄ртана̀м*

„Вечна слава на Шрї Кр̄ц̄на *са̀нкй̄ртана*, който пречиства сърцето от праха, трупал се с години и потушава пожара на обусловения живот, на повтарящото се раждане и смърт. Движението на *са̀нкй̄ртана* е най-голямата благословия за човечеството, защото разпръсква лъчите на благославящата луна. То е душата на цялото трансцендентално знание. То увеличава океана от трансцендентално блаженство и ни дава възможност да усетим вкуса на нектара, за който винаги сме копнели”.

Пречиства се не само този, който повтаря *махā-мантра̀та*, пречистват се сърцата и на всички, които имат възможност да чуят трансценденталната вибрация *Харе Кр̄ц̄на, Харе Кр̄ц̄на, Кр̄ц̄на Кр̄ц̄на, Харе Харе / Харе Рāма, Харе Рāма, Рāма Рāма, Харе Харе*. Пречистват се дори душите, въплътени в низши животни, насекоми, дървета и други форми живот. Като слушат трансценденталната вибрация, те се пречистват и подготвят да станат напълно осъзнати за Кр̄ц̄на. Когато Чайтаня Махāпрабху попитал Тхāкура Харидāса как живите същества, по-низши от човешките, могат да се освободят от робството на материята, той обяснил следното: повтарянето на святите имена има такава сила, че ако възпяваме дори в най-затъntenите части на джунглата, просто като слушат вибрацията, дърветата и животните ще напреднат в Кр̄ц̄на съзнание. Шрї Чайтаня Махāпрабху на практика доказал то-

ва, когато минавал през гората Джх̄арикха̄нда. Тигрите, змиите, сърните и всички други животни забравили естествената си вражда и започнали да пеят и танцуват в *сан̄кй̄ртана*. Разбира се, ние не можем да подражаваме на Шр̄й Чайтана Мах̄апрабху, но трябва да следваме примера му. Не сме достатъчно могъщи, за да запленим низши животни като тигри, змии, котки и кучета или да ги вдъхновим да танцуват, но като повтаряме святите имена на Бога, можем да насочим много хора по света към осъзнаването на Кр̄щ̄на. Разпространението или съдействието за разпространение на святото име на Бога е висш пример за милостиня и помощ (принципът *дад̄ати*). По същия начин трябва да следваме и принципа *пра̄тигрх̄н̄ати*, с желание и готовност да приемем трансценденталния дар. Трябва да се интересуваме от движението за Кр̄щ̄на съзнание и да отворим ума си, за да разберем какво представлява материалния свят. Така можем да следваме принципите *гух̄ям а̄кх̄я̄ти пр̄чхати*.

Членовете на Международното общество за Кришна съзнание канят своите привърженици и приятели на празник всяка неделя в центровете на Обществото. Много интересувачи се хора идват да почетат *прас̄ада*, а при възможност, и те канят членовете на Обществото у дома си и ги гощават с *прас̄ада*. Това е ползотворно за всички. Хората трябва да изоставят обкръжението на така наречените *йогй̄, г̄я̄нй̄, кармй̄* и филантропи, защото общуването с тях не носи полза никому. Ако наистина искаме да осъществим целта на човешкия живот, трябва да общуваме с преданите от движението за Кр̄щ̄на съзнание – това е единственото движение, което ни учи как да развием любовта си към Бога. Религията е отличителна черта на човешкото общество; в нея се заключава разликата между човешката и животинската общност. Обществото на животните няма църкви, джамии или религиозна система. Във всички части на света, колкото и да е угнетено човешкото общество, то има някаква религиозна система. Дори аборигенските племена в джунглите имат религия. Когато една религиозна система се развива и доведе до любов към Бога, тя

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

е успешна. В Първа песен на *Шрїмад Бхāгаватам* (1.2.6) се казва:

*са ваи пумсāм паро дхармо
ято бхактир адхокщадже
ахаитукй апрашихатā
яятмā супрасїдати*

„Висшата дейност (дхарма) на човечеството е тази, чрез която хората могат да стигнат до любовно предано служене на трансценденталния Бог. Това предано служене трябва да е немотивирано и непрекъснато, за да донесе пълно удовлетворение на душата”.

Ако членовете на човешкото общество наистина искат умиротворение, спокойствие и доброжелателство в отношенията между хората и нациите, трябва да следват религиозната система на Крщна съзнание, чрез която могат да развият спящата у тях любов към Крщна, Върховната Божествена Личност. Веднага щом направят това, съзнанието им ще се изпълни с мир и спокойствие.

В тази връзка Шрїла Бхактисиддханта Сарасватї Тхāкура предупреждава преданите, заети с разпространение на движението за Крщна съзнание, да не влизат в разговори с имперсоналистите *мāйвāдї*, които постоянно се противопоставят на теистичните движения. Светът е пълен с *мāйвāдї* и атеисти, и политическите партии се възползват от техните философии, за да насърчават материализма. Понякога те дори застават срещу движението за Крщна съзнание. *Мāйвāдїте* и другите атеисти не искат движението за Крщна съзнание да се развива, защото то дава на хората съзнание за Бога. Това е политиката на атеистите. Няма никаква полза да храним една змия с мляко и банани, защото така няма да я заситим. Напротив, като приема мляко и банани, тя става още по-отровна (*кевалам вища-вардханам*). Ако дадем на змията да пие мляко, отровата ѝ просто се увеличава. По сходни съображения не трябва да доверяваме мислите си на *мāйвāдї*

и *карми* змиите. Такава откровеност няма да ни помогне. Най-добре е изобщо да не общуваме с тях и да не обсъждаме нищо поверително, защото те не могат да ни дадат добър съвет. Не трябва да каним *майвāдī* и атеисти, нито да приемаме поканите им, защото в резултат от близкото общуване може да се повлияем от атеистичния им манталитет (*сангāt сайджāйте кāмах*). Забраната, изложена в този стих, е да не предлагаме или приемаме каквото и да било от *майвāдī* и атеисти. Шрī Чайтаня Махāпрабху също е предупредил: *вищайīра анна кхāиле дуццита хая мана* – „Когато ядем храна, приготвена от светски хора, умът ни става порочен”. Ако не е много напреднал, човек не е в състояние да използва приноса на всеки към движението за Крщна съзнание. Затова по принцип не трябва да се приемат подаяния от *майвāдī* и атеисти. Всъщност Шрī Чайтаня Махāпрабху е забранил на преданите да общуват дори с обикновени хора, пристрастени към материалното сетивно наслаждение.

Изводът е, че постоянно трябва да сме сред предани, да съблюдаваме регулиращите принципи, да следваме примера на *āчāриите* и със смирение да изпълняваме наставленията на духовния си учител. По този начин ще можем да развием преданото си служене и спящото си съзнание за Крщна. Преданият, който не е нито начинаещ, нито *махā-бхāгавата* (много напреднал), а заема средно положение, трябва да обича Върховната Божествена Личност, да е приятел с другите предани, да е благосклонен към невежите и да избягва завистливите и демоничните. В този стих са споменати любовните взаимоотношения с Върховната Божествена Личност и приятелските отношения с преданите. Според принципа *дādāti*, един напреднал предан би трябвало да отделя поне половината от приходите си за служене на Бога и на преданите му. Шрīла Рūпа Госвāmī е дал такъв пример със собствения си живот. Когато решил да се оттегли, той отделил половината от спечелените си пари за служенето на Крщна, една четвърт дал на роднините си и една четвърт задържал за лични разходи. Този пример трябва да следват всички предани. Каквито и да

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

са доходите ни, половината от тях трябва да изразходваме за Крщна и преданите му – това ще удовлетвори изискванията на *дадāti*.

В следващия стих Шрйла Рўпа Госвāmī ни учи какъв *ваицнава* трябва да изберем за приятел и как да служим на *ваицнавите*.

Текст пети

*крѝџети яся гири там манасāдриџета
дѝкѝāсти чет праџатибхиш ча бхаджантам йшам
шушрѝџая бхаджана-вигям ананям аня-
ниндāди-шѝня-хрдям йпсита-санга-лабдхя*

крѝџа – святоото име на Бог Крѝџа; *ити* – така; *яся* – на когото; *гири* – в думите или в речта; *там* – него; *манасā* – от ума; *āдриџета* – трябва да почитаме; *дѝкѝā* – посвещение; *асти* – има; *чет* – ако; *праџатибхиш* – чрез почитания; *ча* – също; *бхаджантам* – зает в предано служене; *йшам* – на Върховната Божествена Личност; *шушрѝџая* – чрез практически служене; *бхаджана-вигям* – този, който е напреднал в преданото служене; *ананям* – без отклонение; *аня-ниндā-āди* – от злословене за другите и пр.; *шѝня* – напълно лишен; *хрдям* – чието сърце; *йпсита* – желателно; *санга* – общуване; *лабдхя* – като достига.

Човек трябва да почита в мислите си предания, който повтаря святоото име на Бог Крѝџа; да отдава смирени почитания на предания, който е получил духовно посвещение (*дѝкѝā*) и обожава Бога в храма; и да общува и вярно да

служи на този чист предан, който е напреднал в неотклонното предано служене и чието сърце е напълно освободено от склонността да критикува другите.

ПОЯСНЕНИЕ: За да приложим интелигентно шестте изпълнени с обич взаимоотношения, споменати в предишния стих, трябва да изберем подходящите личности чрез внимателна преценка. Ето защо Шрїла Рӯпа Госвāmī ни съветва да се отнасяме към *ваиц̣навите* подобаващо на положението им. В този стих той ни учи как да се държим с трите вида предани: *каниц̣т̣ха-адхикārī*, *мадхяма-адхикārī* и *уттама-адхикārī*. *Каниц̣т̣ха-адхикārī* е начинаещият, който е получил *хари-нāма* посвещение от духовния си учител и е започнал да повтаря свящото име на Кр̣ц̣на. В мислите си човек трябва да го уважава като *каниц̣т̣ха-ваиц̣нава*. *Мадхяма-адхикārī* е получил духовно посвещение от духовния си учител, под чието ръководство изцяло се е заел с трансцендентално любящо служене на Бога. *Мадхяма-адхикārī* се намира по средата в преданото служене. *Уттама-адхикārī* е висшият предан, издигнат в преданото служене. *Уттама-адхикārī* не хули другите, сърцето му е свършено чисто, той е достигнал състоянието на чисто Кр̣ц̣на съзнание. Според Шрїла Рӯпа Госвāmī общуването и служенето на такъв *махā-бхāгавата* или свършен *ваиц̣нава* е най-желано.

Човек не трябва да остава *каниц̣т̣ха-адхикārī*, като заема най-ниското ниво в преданото служене и се интересува само от обожанието на Божеството в храма. Такъв предан е описан в Единадесета песен на *Шрїмад-Бхāгаватам* (11.2.47):

*арчāям ева харайе
пӯджāм ях шраддхайехате
на тад-бхактецу чāнйецу
са бхактах прāкртах смртах*

„Онзи, който с много вяра обожавя Божеството в храма, но не знае как да се държи с преданите и с останалите хора, се нарича *прāкрта-бхакта*, или *каниц̣т̣ха-адхикārī*”.

ТЕКСТ ПЕТИ

Човек трябва да се издигне от позицията на *канищтха-адхика̀рї* до равнището на *мадхяма-адхика̀рї*. *Мадхяма-адхика̀рї* е описан в *Шрїмад-Бхāгаватам* (11.2.46):

*йшваре тад-адхїнецу
бāлишецу двищатсу ча
према-маитрї-крпопекцā
яҗ кароти са мадхямаҗ*

„*Мадхяма-адхика̀рї* е предан, който обожава Върховната Божествена Личност като най-висшия обект на любовта, поддържа приятелство с преданите на Бога, милостив е към невежите и избягва злонамерените по природа”.

Това е правилният начин да развиваме предано служене. Затова в този стих Шрїла Рупа Госвāмї ни съветва как да се отнасяме с различните предани. На практика виждаме, че има различни видове *ваицнāви*. *Прāкрта-сахаджиите* обикновено повтарят Харе Крц̀на *махā-мантрата*, но въпреки това са привързани към жени, пари и опияняващи средства. Макар че повтарят святото име на Бога, те още не са се пречистили. Такива хора трябва да уважаваме в мислите си, но да избягваме общуването с тях. Трябва да сме благосклонни към тези, които не са злонамерени по природа и имат желание да получат правилни съвети, но просто са се отклонили, поради лошото си общуване. А на тези начинаещи предани, посветени от истински духовен учител и сериозно изпълняващи заръките му, трябва смирено да отдаваме почит.

Движението за Крц̀на съзнание дава равни възможности на всеки, без разлика на класа, вероизповедание или цвят на кожата. Каним всеки да се присъедини към това движение, да идва при нас, да приема *прасāда* и да слуша за Крц̀на. Когато видим, че някой проявява интерес към Крц̀на съзнание и поиска да бъде посветен, духовният учител го приема за ученик в повтарянето на святото име на Бога. Когато начинаещият предан бъде посветен и започне предано служене, според наставленията на духовния учител, той трябва да

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

бъде приет за авторитетен *ваицѣнава* и да му се отдават почитания. От мнозина такива *ваицѣнави*, някой може би ще стане много сериозен в служенето на Бога, стриктно ще следва всички регулиращи принципи, ще повтаря предписания брой кръгове на *джана*-броеница и постоянно ще мисли как да се разраства движението за Крѣцѣна съзнание. Такъв *ваицѣнава* трябва да приемаме като *уттама-адхикѣри*, много напреднал предан, и винаги да търсим общуване с него.

Процесът, чрез който преданите се привързват към Крѣцѣна, е описан в *Чайтаня-чаритѣмрта* (Антя 4.192):

*дѣкѣцѣ-кѣле бхакта каре ѣтма-самарпаѣ
сеи-кѣле крѣцѣна тѣре каре ѣтма-сама*

„По време на посвещението, когато преданият напълно се отдава в служене на Бога, Крѣцѣна го приема за равен на себе си”.

Дѣкѣцѣ, духовното посвещение, се обяснява в *Бхакти-сандарбха* (868) от Шрѣла Джѣва Госвѣми:

*дивяѣм гѣнаѣм ято дадѣят
курѣят нѣпася санкѣцияѣм
тасмѣд дѣкѣцѣети сѣ проктѣ
дешикаис таттва-ковидаиѣ*

„Чрез *дѣкѣцѣ* човек постепенно губи интерес към материалното наслаждение и постепенно започва да се интересува от духовния живот”.

Животът показва много примери за това, особено в Европа и Америка. Много ученици, които идват при нас от видни и богати семейства, бързо загубват всякакъв интерес към материалното наслаждение и развиват силно желание да навлязат в духовния живот. Въпреки че са от много заможни семейства, мнозина от тях приемат не твърде комфортен живот. Наистина, заради Крѣцѣна те са готови да приемат всякакви условия – само и само да живеят в храма и да об-

щуват с *ваишнавите*. Когато човек стане толкова безразличен към материалното наслаждение, той вече е достоен за посвещение от духовния учител. За да напреднем в духовния живот, *Шрїмад-Бхāгаватам* (6.1.13) предписва: *тапасā брахмачарйеṇа шамена ча дамена ча*. Когато някой сериозно иска да приеме *дйкшā*, той трябва да се приготви за въздържание, целомъдрие и контрол над ума и тялото си. Ако човек е подготвен и желае да получи духовно просветление *дивям гйнам*, той е достоен за посвещение. *Дивям гйнам* е наречено *тад-вигйана*, или знание за Върховния. *Тад-вигйāнāртхам са гурум евāбхигачхет* – когато човек се интересува от трансценденталната същност на Абсолютната Истина, той може да бъде посветен. Такава личност трябва да се обърне към духовен учител, за да приеме *дйкшā*. *Шрїмад-Бхāгаватам* (11.3.21) също предписва: *тасмāд гурум прападйета джигйсух шрея уттамам* – „Когато човек наистина се интересува от трансценденталната наука за Абсолютната Истина, той трябва да се обърне към духовен учител”.

Не бива да приемаме духовен учител, без да следваме напътствията му. Нито пък да го приемаме като мода, за да се покажем, че водим духовен живот. Трябва да сме *джигйсу*, много любознателни да се поучим от истинския духовен учител. Въпросите, отправяни към него, трябва да са тясно свързани с трансценденталната наука (*джигйсух шрея уттамам*). Думата *уттамам* се отнася до това, което е отвъд материалното знание. *Тама* значи „тъмнината на материалния свят”, а *ут* значи „отвъд, над”. Повечето хора задават въпроси, касаещи светски проблеми, но когато човек загуби подобен интерес и започне да се интересува само от трансценденталните въпроси, той е напълно готов да бъде посветен. Когато получи посвещение от истински духовен учител и сериозно се заеме със служене на Бога, той трябва да бъде приеман за *мадхяма-адхикārй*.

Повтарянето на святите имена на Кршṇа е толкова възвишено, че ако човек повтаря Харе Кршṇа *махā-мантра* старателно избягвайки десетте оскърбления, постепенно ще се

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

издигне до стадия на разбиране, че между свящото име на Бога и самия Бог няма разлика. Начинаещите предани трябва много да почитат този, който е постигнал такова разбиране. Със сигурност, ако повтаря свящото име на Бога с оскъряния, човек трудно ще напредва в Крщна съзнание. В *Шрї Чайтаня-чаритāmрта* (Мадхя 22.69) се казва:

*яxāра комала шраддхā, се каництхa джана
краме краме тенхо бхакта ха-ибе уттама*

„Този, чиято вяра е слаба и податлива, е начинаещ, но като следва постепенно процеса, той ще се издигне до нивото на най-висш предан”. Всеки започва предания си живот от положението на начинаещ и ако правилно възпява предписания брой кръгове *хари-нāма*, стъпка по стъпка той се издига до най-висшата степен, *уттама-адхикāрї*. Движението за Крщна съзнание установява само шестнадесет кръга дневно, защото западните хора не могат да се концентрират по-дълго време, докато повтарят на броеница. Затова е предписан минималният брой кръгове. Обаче Шрїла Бхактисиддханта Сарасватї Тхāкура често казваше, че ако човек не повтаря поне шестдесет и четири кръга *джана* (сто хиляди имена), се смята, че е паднал (*патита*). Според тези му думи на практика всички ние сме паднали, но тъй като се опитваме да служим на Върховния Бог с цялата си сериозност и без двуличие, можем да очакваме милостта на Бог Шрї Чайтаня Махāпрабху, който е прочут като *патита-пāвана*, спасител на падналите.

Когато Шрїла Сатярāджа Кхāн, велик предан на Шрї Чайтаня Махāпрабху, попитал Бога как може да бъде разпознат един *ваищнава*, Богът отговорил:

*прабху кахе – янра мукхе шуни ека-бāра
крщна-нāма, сеи пўджя – шрецитхa сабāкāра*

„Ако чуеш някой да произнесе дори веднъж думата „Крщна”, този човек трябва да бъде приет за най-добродетелния

ТЕКСТ ПЕТИ

сред хората” (ЧЧ, Мадхя 15.106). Бог Чайтаня Махāпрабху продължил:

*атаева йнра мукхе ека крщна-нāма
сеи та' ваищнава, кариха тāнхāра саммāна*

„Този, който е привлечен от повтарянето на святото име на Крщна или на практика обича да повтаря имената на Крщна, трябва да бъде приет за *ваищнава* и да му се отдава почит като на *ваищнава*, поне в мислите” (ЧЧ, Мадхя 15.111). Един от нашите приятели, прочут английски музикант, беше привлечен от святите имена на Крщна и дори в плочите си на няколко пъти споменава святото име на Крщна. У дома си той отдава почит на изображения на Крщна, почита и проповедниците на Крщна съзнание. Той оценява много високо името и дейностите на Крщна; затова ние му отдаваме почит без никакви резерви – защото виждаме, че този човек наистина постепенно напредва в Крщна съзнание. Такива личности винаги трябва да бъдат почитани. Изводът е, че *ваищнавите* трябва да уважават всеки, който се опитва да напредва в Крщна съзнание като редовно повтаря святото име. От друга страна, виждаме как някои наши съвременници, смятани за големи проповедници, постепенно падат до материалната концепция за живота, защото не повтарят святото име на Бога.

В наставленията си към Санātана Госвāmй Бог Чайтаня Махāпрабху разделя преданото служене на три категории.

*шāстра-юкти нāхи джāне др̄дха, шраддхāвāн
мадхяма-адхикāрй' сеи махā-бхāгявāн*

„Човек, чието знание върху *шāстрите* не е особено задълбочено, но който е развил твърда вяра в повтарянето на Харе Крщна *махā-мантрата* и е решителен и целеустремен в изпълнението на предписаното си предано служене, трябва да се счита за *мадхяма-адхикāрй*. Такъв човек е голям щастливец” (ЧЧ, Мадхя 22.67). Един *мадхяма-адхикāрй* е *шраддхāвāн*,

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

личност с непоколебима вяра, и е готов за по-нататъшен напредък в преданото служене. Затова в *Чайтаня-чаритāmрта* (*Мадхя* 22.64) се казва:

шраддхāvān джана хая бхакти-адхикārī
уттама, мадхяма, канищтха – шраддхā-анусārī

„Дали един предан е на начално, на междинно или на висше ниво в преданото служене, това се определя от силата на *шраддхā* (вяра)”. Пак в *Чайтаня-чаритāmрта* (*Мадхя* 22.62) се казва:

шраддхā-шабде – вишвāса кахе судхрдха нишчая
крщне бхакти каиле сарва-карма крта хая

„Като отдава трансцендентално служене на Крщна, човек автоматично извършва всички останали дейности. Непоклатимата, твърда вяра, благоприятна за отдаването на преданото служене, се нарича *шраддхā*”. *Шраддхā*, вярата в Крщна, е началото на Крщна съзнание. „Вяра” означава силна вяра. Думите на *Бхагавад-гītā* са авторитетни наставления за вярващите хора и всичко, което Крщна казва в *Бхагавад-гītā*, трябва да се приема така, както е, без интерпретации. Това е начинът, по който Арджуна е приел *Бхагавад-гītā*. След като я изслушал, Арджуна казал на Крщна: *сарвам етад ртам манйе ян мām вадаси кешава* – „О, Крщна, напълно приемам всичко, което ми каза” (БГ 10.14).

Това е правилният начин, по който можем да разберем *Бхагавад-гītā*, и той се нарича *шраддхā* – а не заради своеволните си интерпретации да приемаме една част на *Бхагавад-гītā*, а друга да отхвърляме. Това не е *шраддхā*. *Шраддхā* означава да се приемат наставленията на *Бхагавад-гītā* в тяхната цялост, особено последното напътствие: *сарва-дхармāн паритяджя мām екам шараṇām враджа* – „Изостави всички религии и просто ми се отдай” (БГ 18.66). Когато човек напълно се довери на тази инструкция, такава силна вяра става основа за напредък му в духовния му живот.

Като приемем изцяло повтарянето на Харе Крщ̀на *мах̄а-мантрата*, постепенно ще разберем истинската си духовна същност. Ако не повтаряме Харе Крщ̀на *мантрата* с вяра, Крщ̀на няма да ни се разкрие: *севонмукхе хи джихв̄адау сваям ева спхуратй адах̄* (*Бхакти-рас̄мрта-синдху* 1.2.234). Не можем да осъзнаем Божествената Личност по изкуствен начин. Трябва с вяра да се заемем да му служим. Служенето започва от езика (*севонмукхе хи джихв̄адау*), което означава, че винаги трябва да повтаряме святите имена на Бога и да приемаме *крщ̀на-прас̄дам*. Не трябва да повтаряме нищо друго, нито да приемаме нещо друго. Когато преданият следва този процес с вяра, Върховния Бог му се разкрива.

Веднъж разбрал, че е вечен слуга на Крщ̀на, човек загубва интерес към всичко, освен към служенето на Крщ̀на. Като постоянно мисли за Крщ̀на, като планира начини за разпространяването на святото име на Крщ̀на, той разбира, че единствената му работа е да разпространява движението за Крщ̀на съзнание навсякъде по света. Такава личност е оценявана като *уттама-адхик̄ар̄и* и човек трябва да общува с нея по шестте начина (*дад̄ати пратигрх̄н̄ати* и т.н.). Нещо повече, *уттама-адхик̄ар̄и ваиц̄нава* преданият трябва да бъде приет за духовен учител. И трябва да му предложим притежанията си, защото каквото и да има, човек трябва да го поднася на духовния си учител. В частност *брахмач̄ар̄ите* се предполага да събират подаяния и да ги предлагат на духовния си учител. Но човек не трябва да подражава на поведението на напредналия предан, *мах̄а-бх̄агавата*, без да е постигнал себепознание, защото това подражание рано или късно ще го доведе до деградация.

В този стих Шр̄ила Р̄упа Госв̄ам̄и съветва преданите да бъдат достатъчно интелигентни, за да различават *каниц̄тха-адхик̄ар̄ите*, *мадх̄яма-адхик̄ар̄ите* и *уттама-адхик̄ар̄ите*. Освен това преданите трябва да знаят собствената си позиция и да не се опитват да подражават на онези, които заемат по-висша позиция. Шр̄ила Бхактивинода Т̄х̄акура е дал няколко практически съвета: един *уттама-адхик̄ар̄и ваиц̄нава* може

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

да бъде разпознат по способността му да обърне множество паднали души към *ваицџавизма*. Човек не трябва да става духовен учител, ако не е достигнал нивото *уттама-адхикārī*. Един начинаещ *ваицџава* или един *ваицџава* на междинната платформа също могат да приемат ученици, но тези ученици ще трябва да са на тяхното ниво и трябва да са наясно, че няма да могат да напреднат много към крайната цел на живота под такова несъвършено ръководство. Затова учителът трябва да е внимателен и да приеме за духовен учител *уттама-адхикārī*.

Текст шести

*дрицџаиџ свабхāва-джанитаир вапуџаиш ча доџаир
на прāкрџатвам иха бхакџа-джанасџа паиџет
гаиџгāмбхасāм на кхалу будбуда-пхена-паиџкаир
брахџа-драватвам апагаџчхати нīра-дхарџаиџ*

дрицџаиџ – видяно чрез обикновено зрение; *свабхāва-джанитаиџ* – родено от собствената ни природа; *вапуџаиџ* – на тялото; *ча* – и; *доџаиџ* – чрез грешките; *на* – не; *прāкрџатвам* – материално състояние; *иџа* – в този свят; *бхакџа-джанасџа* – на един чист предан; *паиџет* – трябва да виждаме; *гаиџгā-амбхасāм* – на водите на Ганг; *на* – не; *кхалу* – сигурно; *будбуда-пхена-паиџкаиџ* – с мехурчета, пџана и кал; *брахџа-драватвам* – трансценденталната природа; *апагаџчхати* – замърсџава се; *нīра-дхарџаиџ* – характеристиките на водата.

Заел изначалната си Крџиџа осъзната позиция, чистият предан не се отџждествџава с тялото си. На такџъв предан не бџива да се гледа от материална гледна точка. Човек не трябва да обрџъща внимание, че преданият може да е роден

в низше семейство, с лош цвят на кожата, с деформирано, болно или недъгаво тяло. Тези телесни несъвършенства може и да изпъкват за обикновеното зрение, но въпреки привидните дефекти, тялото на чистия предан не може да се замърси. То е като водите на Ганг, които понякога по време на дъждовния сезон са пълни с кал, пяна и мехурчета. Но водите на Ганг не се замърсяват. Тези, които са духовно напреднали, ще се окъпят в Ганг, без да обръщат внимание на състоянието на водата.

ПОЯСНЕНИЕ: Шуддха-бхакти, естествено присъщата на душата дейност, с други думи, отдаването на трансцендентално любящо служене на Бога, се извършва в освободено състояние. В *Бхагавад-гитā* (14.26) се казва:

*мāм ча йо 'вябхичāреṇа
бхакти-йогена севате
са гуṇāн саматītятāн
брахма-бхўяя калпате*

„Този, който изцяло се е отдал на предано служене, който не пада при никакви обстоятелства, веднага преодолява влиянието на материалната природа и се издига до нивото на Брахман”.

Авябхичāриṇī бхакти означава чиста преданост. Когато отдаваш предано служене, не трябва да имаш материални мотиви. В движението за Крщṇа съзнание човек трябва да промени съзнанието си. Ако съзнанието е насочено към материалното наслаждение, то е материално, а ако е насочено към служене на Крщṇа, то е Крщṇа съзнание. Отдадената душа служи на Крщṇа без материални съображения (*анябхилāшитāшўням*). *Гяна-кармāдй-анāвртam* – чистото предано служене, което е отвъд дейностите на тялото и ума, такива като *гяна* (умозрителни разсъждения) и *карма* (плодоносна работа), се нарича чиста *бхакти-йога*. *Бхакти-йога* е естественоприсъщата на душата дейност и когато човек наистина започне да отдава чисто, незамърсено предано служене, той е вече ос-

ТЕКСТ ШЕСТИ

вободен (*са гуṇān саматīтяитāн*). Преданият на Крщна не е подчинен на материалното обуславяне, макар че телесните му черти може да изглеждат обусловени от материята. Затова не трябва да гледаме на чистите предани от материална позиция. Ако човек не е истински предан, не може да види по съвършен начин друг предан. Както беше обяснено в предишния стих, има три вида предани: *канищтха-адхикārī*, *мадхяма-адхикārī* и *уттама-адхикārī*. *Канищтха-адхикārī* не може да различи предан от непредан. Той се интересува само от обожанието на Божеството в храма. *Мадхяма-адхикārī* обаче може да различава предания от неотдадения, а също така и предания от Бога. Затова се отнася по различни начини с Върховната Божествена Личност, с предания и с неотдадения.

Никой не трябва да критикува телесните недостатъци на чистия предан. Дори да има такива недостатъци, човек не трябва да им обръща внимание. Трябва да се съсредоточим върху основното занимание на духовния учител – преданото служене, чистото служене на Върховния Бог. Както се казва в *Бхагавад-гītā* (9.30):

*апи чет судурāчāро
бхаджате мām ананя-бхāк
сāдхур ева са мантавяḥ
самяг вьавасито хи саḥ*

Дори да изглежда, че преданият върши отворителни дейности, той трябва да бъде считан за *сāдху*, свят човек, защото истинската му същност е заета с любящо служене на Бога. С други думи, той не трябва да бъде смятан за обикновено човешко същество.

Дори ако чистият предан не е роден в семейство на *брāхманя* или *госвāmī*, щом отдава служене на Бога, не трябва да бъде пренебрегван. В действителност не може да съществува семейство на *госвāmī*, основаващо се на каквито и да било материални съображения, касти или наследственост. Титлата *госвāmī* е притежание на чистите предани, затова говорим за

шестимата Госвāмй, начело с Рӯпа Госвāмй и Санāтана Госвāмй. Всъщност Рӯпа Госвāмй и Санāтана Госвāмй на практика били станали мохамедани и носели имената Дабира Кхāса и Сāкара Маллика, но самият Шрй Чайтаня Махāпрабху ги е направил *госвāмй*. Затова титлата *госвāмй* не е наследствена. Думата *госвāмй* се отнася до този, който може да владее сетивата си, който е господар на сетивата. Преданият не е подчинен на сетивата си, а им е господар. Затова той трябва да се нарича *свāмй* или *госвāмй*, дори и да не е роден в семейство на *госвāмй*.

Според това определение *госвāмй*те, потомци на Шрй Нитянанда Прабху и Шрй Адвайта Прабху, несъмнено са предани, но не трябва да пренебрегваме преданите, произхождащи от други семейства. Всъщност, независимо дали преданите произлизат от семейства на предишни *āчāрии* или от обикновени семейства, следва да гледаме на тях по еднакъв начин. Не трябва да отхвърляме някого, мислейки: „О, това е американски *госвāмй*!”, нито пък да мислим: „О, това е *нитянанда-вайша-госвāмй*!” Има негласен протест срещу това, че даваме титлата *госвāмй* на американските *ваицнāви* от движението за Крщна съзнание. Понякога хората категорично заявяват на американските предани, че техната *саняса* или пък титлата им *госвāмй* са неавторитетни. Обаче според твърдението на Рӯпа Госвāмй в този стих, между един американски *госвāмй* и един *госвāмй* от семейство на *āчāрии* няма разлика.

От друга страна, предан, постигнал титлата *госвāмй*, без да е роден от баща *брāхманā* или от *госвāмй* от рода на Нитянанда и Адвайта Прабху, не бива да се възгордява, че е станал *госвāмй*. Той постоянно трябва да помни, че ако се главозамае, ще пропадне. Движението за Крщна съзнание е трансцендентална наука и няма място за завист. То е предназначено за *парамахмси*, които са напълно свободни от завистта (*парамай нирматсарāнām*). Човек не трябва да завижда нито ако е роден в семейство на *госвāмй*, нито ако му е дадена титлата *госвāмй*. Щом някой започне да завижда, той пада от нивото *парамахмса*.

ТЕКСТ ШЕСТИ

Ако обръщаме внимание на телесните недостатъци на *ваицнавите*, извършваме оскърбление в лотосовите им нозе. Оскърблението в лотосовите нозе на *ваицнавите* е много сериозно нещо. Всъщност, Шрї Чайтаня Махāпрабху описва тази грешка като *xātī-mātā*, оскърблението на побеснелия слон. Побеснелият слон предизвиква огромни опустошения, особено ако влезе в някоя хубаво поддържана градина. Затова трябва много да внимаваме да не извършваме никакви оскърбления срещу *ваицнава*. Всеки предан трябва да е готов да приема съветите на по-напредналите *ваицнави*, а напредналите *ваицнави* да са готови да помагат с всичко на начинаещите. Човек заема по-висша или по-низша позиция според духовния си напредък в Крщна съзнание. Не бива дейностите на чистия *ваицнава* да се преценяват от материална гледна точка. Да преценява чистия предан от материална гледна точка е особено вредно за начинаещия. Затова трябва да избягваме да гледаме повърхностно на чистия предан; трябва да се опитаме да видим скритите му черти и да разберем как отдава трансцендентално и изпълнено с любов служене на Бога. По такъв начин човек може да избегне да оценява предания от материална позиция и така сам постепенно да стане чист предан.

Тези, които си мислят, че Крщна съзнание е предназначено само за определена част от хората, за определени предани или за определена територия, всъщност са предразположени да виждат само външните характеристики. Подобни начинаещи не могат да оценят възвишеното служене на напредналият предан, а се опитват да принизят *махā-бхāгаватите* до собственото си ниво. При разпространяването на Крщна съзнание по света понякога се сблъскваме с такива трудности. За съжаление, обкръжени сме от начинаещи духовни събратя, които не оценяват колко изключително е разпространението на Крщна съзнание по целия свят. Те просто се опитват да ни поставят на собственото си ниво и се стремят да ни критикуват по всякакви начини. Изпитваме съжаление към наивните им дейности и бедните им знания. На една боговдъхновена

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

личност, отдадена на най-поверително служене на Бога, не трябва да се гледа като на обикновено човешко същество, защото е казано, че ако не е упълномощен от Кръща, човек не може да разпространява движението за Кръща съзнание по целия свят.

Когато някой критикува чист предан, извършва оскърбление (*ваицнава-апарādха*); това е много опасно и е голяма пречка за напредъка в Кръща съзнание. Не можем да постигнем никакво духовно развитие, ако извършваме оскърбление в лотосовите нозе на един *ваицнава*. Всеки трябва да е много внимателен и да не завижда на упълномощения *шуддха-ваицнава*. Оскърбление е също да смятаме упълномощения *ваицнава* за обект на наказание. Оскърбително е да се опитваме да го съветваме или да го поправяме. Начинаещият *ваицнава* и напредналият *ваицнава* се различават по дейностите си. Напредналият *ваицнава* е винаги в положението на духовен учител, а начинаещият винаги е негов ученик. Духовният учител не е длъжен да се подчинява на съветите на ученика си, нито пък е задължен да приема наставления от онези, които не са негови ученици. Това е същината на съвета на Шрила Рупа Госвāmī в шестия стих.

Текст седми

*сѣт крѣѣна-нѣма—чаритѣди-ситѣпй авидѣ-
питтопатанта-расанася на рочикѣ ну
кинтв ѣдарѣд анудинам кхалу саива джуѣтѣ
свѣдвѣ крамѣд бхавати тад-гада-мѣла-хантрѣ*

сѣт – е; *крѣѣна* – на Бог Крѣѣна; *нѣма* – святоото име; *чарита-
ѣди* – характер, забавления и т.н.; *ситѣ* – захарен бонбон; *апи* – въпреки че; *авидѣ* – на невежеството; *питта* – от жлъчката; *упатанта* – измъчван; *расанася* – на езика; *на* – не; *рочикѣ* – апетитен; *ну* – о, колко е прекрасно; *кинту* – но; *ѣдарѣт* – внимателно; *анудинам* – всеки ден, или деннощно; *кхалу* – естествено; *сѣ* – този (сладък бонбон на святоото име); *ева* – със сигурност; *джуѣтѣ* – приет или повтарян; *свѣдвѣ* – вкусен; *крамѣт* – постепенно; *бхавати* – става; *тад-гада* – на тази болест; *мѣла* – от корена; *хантрѣ* – унищожителят.

Святоото име, характер, забавления и дейности на Крѣѣна са трансцендентално сладки като захарен бонбон. Въпреки че езикът на човек, страдащ от жълтеницата на *ави-*

дй (невежеството), не усеща нищо сладко, прекрасно е, че просто с внимателно всекидневно повтаряне на тези сладки имена естественият вкус постепенно се възстановява и болестта напълно изчезва.

ПОЯСНЕНИЕ: Святото име на Бог Крщңа, неговите качества и забавления имат природата на абсолютна истина, красота и блаженство. По своята същност те са много сладки, като захарен бонбон, който се харесва на всички. Незнанието се сравнява с жълтеницата, причинявана от жлъчните секрети. Езикът на болния от жълтеница човек не може да се наслади на вкусния захарен бонбон. Той усеща сладкото като много горчиво. По същия начин *авидй* (невежеството) изкривява способността ни да се наслаждаваме на трансценденталните имена, качества, форми и забавления на Крщңа. Въпреки болестта, ако някой много грижовно и внимателно приеме Крщңа съзнание, повтаря святото име и слуша за трансценденталните забавления на Крщңа, невежеството му ще бъде унищожено и той ще може да изпита сладостта на трансценденталната природа на Крщңа и на всичко, свързано с него. Възстановяването на духовното здраве е възможно само чрез правилното развиване на Крщңа съзнание.

Когато един човек в материалния свят се интересува повече от материалистическия начин на живот, отколкото от Крщңа съзнание, смята се, че състоянието му е болестно. Нормалното ни състояние е да бъдем вечни слуги на Бога (*джйвера сварўна хая – крщңера нитя-дйса*). Здравето се загубва, когато живото същество забравя Крщңа поради това, че е привлечено от външните черти на *майй*, енергията на Крщңа. Светът на *майй* се нарича *дурйшрая*, което значи „лъжливо, лошо убежище”. Този, който влага вярата си в *дурйшрая*, таи напразни надежди. В материалния свят всички се стремят към щастие и въпреки че постоянните им опити се провалят, поради незнание, те не могат да разберат грешките си. Хората се опитват да поправят една грешка, като вършат друга. Това представлява борбата за съществуване в материалния свят.

ТЕКСТ СЕДМИ

Когато кажете на човек в такова състояние да се заеме с Крщна съзнание и да бъде щастлив, той не приема съвета ви.

Движението за Крщна съзнание се разпространява из целия свят, за да излекува това грубо невежество. Хората са заблуждавани от слепи водачи. Лидерите на човешкото общество – политици, философи и учени – са слепи, защото не са Крщна осъзнати. Според *Бхагавад-гītā* те всъщност са грешни негодници и най-низшите измежду хората, защото атеистичният им начин на живот напълно ги е лишил от истинско знание.

*на māṁ дуцкртино мӯдхāḥ
прападянте нардхамāḥ
мāйяпахрта-гянā
āсурам бхāвам āшритāḥ*

„Поразително глупавите безбожници, най-низшите сред хората, тези, чието знание е отнето от илюзията и тези с атеистична природа на демони, никога не ми се отдават” (БГ 7.15).

Такива хора никога не се отдават на Крщна и се противопоставят на желаещите да приемат подслон при него. Когато подобни атеисти започнат да ръководят обществото, цялата атмосфера се пренасища с невежество. В такава обстановка хората не приемат твърде въодушевено движението за Крщна съзнание, както болният, който страда от жълтеница, не се наслаждава на вкусния захарен бонбон. Но трябва да знаем, че единственият лек срещу жълтеницата е захарният бонбон. По подобен начин единственото средство за спасение на човечеството от безизходицата, в която е попаднало, е Крщна съзнание – възпяването на святите имена на Бога: Харе Крщна, Харе Крщна, Крщна Крщна, Харе Харе / Харе Рāма, Харе Рāма, Рāма Рāма, Харе Харе. Макар че Крщна съзнание може да не е много приятно за болния, Шрїла Рӯпа Госвāмї съветва: ако иска да се излекува от болестта на материализма, човек трябва да го приеме с много грижа и вни-

мание. Лечението започва с Харе Крщна *махā-мантра*, защото като повтаря святоото име на Бога, той се освобождава от всички погрешни схващания на обусловеното от материята състояние (*чето-дарпаңа-мāрджанам*). Авидя, неразбирането на духовната същност, създава в сърцето *аханкāра*, лъжливото его.

Истинската болест е в сърцето. Но ако пречисти ума си, ако пречисти съзнанието си, човек няма да страда от болестта на материализма. За да пречисти ума и сърцето си от цялото неразбиране, човек трябва да започне да повтаря Харе Крщна *махā-мантра*. Това е лесно и благотворно. Като повтаря святоото име на Бога, той се спасява от бушуващия пожар на материалното съществуване.

В повтарянето на святоото име на Бога има три етапа: оскърбителен етап, етап с намаляване на оскърбленията и съвършен етап. Когато един начинаещ започне да повтаря Харе Крщна *мантра*, обикновено той допуска много оскърбления. Има десет основни оскърбления и ако преданият ги избягва, той може да достигне следващия етап, намиращ се между възпяването с оскърбления и съвършеното възпяване. Когато достигне съвършения етап, човек веднага постига освобождение. Това се нарича *бхава-махā-dāvāgni-nirvāpanам*. Когато се освободи от бушуващия пожар на материалното съществуване, той може да се наслади на вкуса на трансценденталния живот.

Изводът е, че за да се освободим от материалната болест, трябва да започнем да повтаряме Харе Крщна *мантра*. Движението за Крщна съзнание е специално предназначено да създаде атмосфера, в която хората могат да започнат да повтарят Харе Крщна *мантра*. Човек трябва да започне с вяра и когато в процеса на повтаряне вярата му укрепне, той може да стане член на Обществото. Ние изпращаме групи за *санкйртана* по целия свят и те виждат, че дори в най-отдалечените части на света, където няма знание за Крщна, Харе Крщна *махā-мантра* привлича при нас хиляди хора. Понякога хората подражават на преданите, като само след ня-

ТЕКСТ СЕДМИ

колко дена си обръсват главите и започват да повтарят Харе Крщңа *махā-мантра*. Наистина това е подражателство, но подражанието на нещо хубаво е желателно. Постепенно някои от подражателите пожелават да получат посвещение от духовен учител.

Ако човек е искрен, той получава посвещение; този етап се нарича *бхаджана-крия*. Тогава той наистина започва да служи на Бога, като редовно повтаря Харе Крщңа *махā-мантра* по шестнайсет кръга дневно, въздържа се от забранен секс, интоксиканти, месоядство и хазарт. Чрез *бхаджана-крия* човек се освобождава от замърсяването на материалистическия живот. Той вече не ходи по ресторанти и хотели да се храни с така наречените „пикантни ястия”, сготвени с месо и лук, нито пък пуши и пие чай или кафе. Той не само се въздържа от извънбрачния секс, но и напълно избягва половото общуване. Нито пък си губи времето със спекулации или хазарт. По този начин се пречиства от нежеланите неща (*анартха-ниврттти*). С думата *анартха* се назовават нежеланите неща. *Анартхите* са преодоляни, когато човек се привърже към движението за Крщңа съзнание.

Когато се освободи от нежеланите неща, той става установен в изпълнението на дейностите си в Крщңа съзнание. Въсщност той се привързва към тези дейности и изпитва екстаз, когато отдава предано служене. Това се нарича *бхāва*, предварително пробуждане на спящата любов към Бога. Така обусловената душа се освобождава от материалното съществуване и загубва интерес към телесното разбиране за живота, включително към материалното богатство, материалното знание, към всякакво материално привличане. Тогава човек може да разбере кой е Богът, Върховната Личност и какво представлява неговата *мāя*.

Въпреки че *мāя* винаги присъства, ако преданият достигне *бхāва*, тя не може да го безпокои – той вижда истинската ѝ позиция. *Мāя* означава забравата на Крщңа, а забравата на Крщңа и съзнанието за Крщңа са като сянката и светлината. Ако остане в сянката, човек не може да се наслаждава

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

на удобствата, предлагани от светлината, а ако остане в светлината, тъмната сянка не го смущава. Приемайки Крщ̀на съзнание, човек постепенно се освобождава и остава при светлината. Всъщност той дори не докосва тъмнината. Както се потвърждава в *Чайтаня-чаритамрта* (Мадхя 22.31):

*крщ̀на – суря-сама; майя хая андхакара
я̀хя̀н крщ̀на, та̀хя̀н на̀хи майяра адхика̀ра*

„Крщ̀на е сравняван със слънчевата светлина, а майя – с тъмнината. Там, където е слънчевата светлина, не може да има тъмнина. Щом човек приеме Крщ̀на съзнание, тъмнината на илюзията, въздействието на външната енергия, незабавно изчезва”.

Текст осми

*тан-нāма-рūпа-чаритāди-сукīртанāну-
смртйох крамеṇа расанā-манасī нийоджя
тиццтхан врадже тад-анурāги-джанāнугāмī
кāлам найед акхилам итī упадеша-сāрам*

тат – на Бог Крщṇа; *нāма* – свящото име; *рūпа* – форма; *чарита-āди* – характер, забавления и т.н.; *су-кīртана* – внимателно обсъждане или възпяване; *анусмртйох* – и в помненето; *крамеṇа* – постепенно; *расанā* – езикът; *манасī* – и умът; *нийоджя* – ангажиране; *тиццтхан* – живеейки; *врадже* – във Враджа; *тат* – към Бог Крщṇа; *анурāги* – привързан; *джана* – личности; *анугāмī* – следвайки; *кāлам* – време; *найет* – трябва да използваме; *акхилам* – пълно; *ити* – така; *упадеша* – на съвет или инструкция; *сāрам* – същността.

Същността на всички съвети се свежда до това човек постоянно, дващсет и четири часа в денонощието, да повтаря внимателно и да помни името на Бога, трансценденталната му форма, качества и вечните му забавления, и така постепенно да ангажира езика и ума си. С такава нагласа той

трябва да живее във Враджа (Голока-Врндāvана-дхāма) и да служи на Крщна под ръководството на преданите. Човек трябва да следва стъпките на любимите предани на Бога, които са дълбоко привързани да му служат.

ПОЯСНЕНИЕ: Тъй като умът може да бъде враг или приятел, трябва да го възпитаваме така, че да ни стане приятел. Движението за Крщна съзнание е предназначено да научи ума постоянно да бъде зает в работа за Крщна. Умът подбира стотици и хиляди впечатления – не само от този живот, но и от много, много животи в миналото. Тези впечатления понякога влизат в досег едно с друго и създават противоречиви картини. Така начинът, по който работи умът, може да стане опасен за обусловената душа. Студентите по психология са запознати с разнообразните психически промени в ума. В *Бхагавад-гītā* (8.6) се казва:

*яṁ яṁ vāpi smaram bhāvām
 тяджатй анте калеварам
 там там еваити каунтея
 садā тад-бхāва-бхāвитаḥ*

„Каквото състояние на съществуване човек помни, когато напуска тялото си, такова състояние ще постигне”.

В момента на смъртта умът и интелигентността на живоото същество създават фината форма на тялото за следващия живот. И ако умът ни внезапно помисли за нещо не особено привлекателно, ще се наложи да приемем съответното раждане в следващия си живот. Но ако в момента на смъртта човек мисли за Крщна, той отива в духовния свят, Голока Врндāvана. Процесът на прераждане е много фин; затова Шри-ла Рупа Госвāmй съветва преданите: обучете умовете си така, че да не могат да помнят нищо друго освен Крщна. По същия начин езикът трябва да бъде приучен да говори само за Крщна и да вкусва само *крщна-прасада*. Шрила Рупа Госвами съветва по-нататък: *тищтхан врадже* – човек трябва да живее във Врндāvана или в коя да е част на Враджабхūми.

ТЕКСТ ОСМИ

Враджабхӯми, земята на Врндāвана, заема територия от осемдесет и четири *кроши*. Една *кроша* е равна на две квадратни мили. Когато човек заживее във Врндāвана, той трябва да приеме подслон при някой напреднал предан. По този начин трябва винаги да мисли за Крщна и забавленията му. Това е по-подробно разяснено от Шрйла Рӯпа Госвāмй в неговата *Бхакти-расāмрта-синдху* (1.2.294):

*крщнам смаран джанам чāся
прецтхам ниджа-самйхитам
тат-тат-катхā-раташ чāсау
куряд вāсам врадже садā*

„Преданият трябва винаги да живее в трансценденталната област Враджа и постоянно да бъде зает с *крщнам смаран джанам чāся прецтхам*, т.е. в помнене на Шрй Крщна и на любимите му придружители. Следвайки стъпките на придружителите на Бога и под вечното им ръководство, той може да развие силен копнеж да му служи”.

Пак в *Бхакти-расāмрта-синдху* (1.2.295) Шрйла Рӯпа Госвāмй заявява:

*севā сādхака-рӯпеṇа
сиддха-рӯпеṇа чāтра хи
тад-бхāва-липсунā кārйā
враджа-локāнусāратаḥ*

„В трансценденталната земя на Враджа (Враджа-дхāма) човек трябва да служи на Върховния Бог Шрй Крщна с чувство, което изпитват и придружителите на Бога; да приеме прякото ръководство на някой придружител на Крщна и да следва стъпките му. Този метод е приложим и за етапа на *сādхана* (духовна практика, изпълнявана в състояние на обвързаност с материята), и за етапа на *сādхя* (осъзнаването на Бога), когато човек е *сиддха-пуруша*, духовно съвършена душа.”

Шрйла Бхактисиддхāнта Сарасватй Тхāкура прави следния коментар върху този стих: „Този, който все още не е развил

интерес към Крщѝа съзнание, трябва да се откаже от всички материални мотиви и да научи ума си да следва прогресивните регулиращи принципи – възпяването и помненето на Крщѝа, името, формата, качествата и забавленията му. Като развие по този начин вкус към тези дейности, той би трябвало да се опита да живее във Врдѝавана и да прекарва времето си, постоянно помнейки името, славата, забавленията и качествата на Крщѝа, под ръководството и покровителството на опитен предан. Това е същината на всички наставления, свързани с преданото служене.

Един начинаещ трябва винаги да слуша *крщѝа-катхѝ*. Този етап се нарича *шраваѝа-дашѝ*, етап на слушане. Като постоянно слуша трансценденталното свято име на Крщѝа и слуша за неговата трансцендентална форма, качества и забавления, човек може да достигне до етапа на приемане, наричан *варана-даша*. Тогава той се привързва към слушането на *крщѝа-катхѝ*. Когато е способен да възпява в екстаз, достига *смараѝавастхѝ*, етапа на помнене. Помнене, вглѝбяване, медитация, постоянно помнене и транс – това са петте етапа на нарастващата *крщѝа-смараѝа*. Първоначално помненето на Крщѝа често се прекъсва, но по-нататък то става непрестанно. Когато споменът стане постоянен, той е съсредоточен и се нарича медитация. Когато медитацията се разшири и стане неизменна, тя се нарича *анусмрти*. Чрез непрекъснатата, постоянна *анусмрти* човек достига *самѝдхи*, етапа на духовния транс. След като *смараѝа-дашѝ* или *самѝдхи* се развие напълно, душата започва да осъзнава изначалната си, естественоприсъща позиция. Тогава тя може съвършено и ясно да разбере вечната си връзка с Крщѝа. Това се нарича *сампатти-дашѝ*, съвършенство на живота.

Чайтаня-чаритѝмрти съветва начинаещите да се откажат от всички корисни желания и просто да се заемат с регулирано предано служене на Бога според указанията на писанията. По този начин те постепенно ще развият привързаност към името, славата, формата и качествата на Крщѝа. Когато човек развие тази привързаност, той може да служи на

ТЕКСТ ОСМИ

лотосовите нозе на Крщна спонтанно, дори без да следва предписаните принципи. Това състояние се нарича *рāга-бхакти*, предано служене в спонтанна любов. На този етап преданият може да следва примера на някой от вечните придружители на Крщна във Врндāвана. Това се нарича *рāгāнуга-бхакти*. *Рāгāнуга-бхакти*, спонтанното предано служене, се извършва в *шāнта-раса*, когато човек се стреми да бъде като кравите на Крщна, като тоягата или флейтата в ръката му, или като цветята около шията му. В *дāся-раса* човек следва примера на слуги като Читрака, Патрака или Рактака. В приятелската *сакхя-раса* той може да стане приятел на Крщна като Баладева, Шрйдāмā или Судāмā. Във *вāтсаля-раса*, характеризираща се с родителска обич, човек може да стане като Нанда Махāрāджа и Яшодā, а в *мāдхуря-раса*, *расата* на интимна любов, човек може да стане като Шрйматй Рādхārāñй или приятелките й, като Лалитā и прислужничките й (*мāнджарйте*), като Рūпа и Рати. Това е същината на всички напътствия във връзка с преданото служене”.

Текст девети

ваикунџхѣдж джанито варѣ мадху-пурѣ
татрѣпи рѣсотсавѣд
врндѣрањям удѣра-пѣњи-раманѣт
татрѣпи говардханах
рѣдхѣ-кундѣм ихѣпи гокула-патех
премѣмртѣплѣванѣт
курѣд ася вирѣджато гири-таѣе
севѣм вивекѣ на ках

ваикунџхѣт – отколкото Ваикунџха, духовния свят;
джанитах – поради раждане; *варѣ* – по-добър; *мадху-пурѣ* –
трансценденталният град Матхурѣ; *татра апи* – по-висш
от това; *рѣса-утсавѣт* – поради изпълнението на *рѣса-*
лѣлѣ; *врндѣ-арањям* – гората Врндѣвана; *удѣра-пѣњи* – на
Бог Крѣцѣна; *раманѣт* – поради различни любовни забавле-
ния; *татра апи* – по-висше от това; *говардханах* – хълмът
Говардхана; *рѣдхѣ-кундѣм* – мястото Рѣдхѣ-кундѣ; *ихѣ*
апи – по-висше от това; *гокула-патех* – на Крѣцѣна, господаря
на Гокула; *према-амрта* – в нектара на божествената любов;
ѣплѣванѣт – тѣй като е потопен; *курѣт* – ще направи;

ася – на това (Радхā-кунда); *вирāджатах* – разположен; *гири-тата* – в нозете на хълма Говардхана; *севām* – служене; *вивекī* – този, който е интелигентен; *на* – не; *ках* – този, който.

Святата местност Матхурā е духовно по-висша от Ваикунтха, трансценденталния свят, защото там се появява Богът. По-висша от Матхурā-пурī е трансценденталната гора Врндāвана, заради забавленията *рāса-лīлā* на Крщна. А по-висш от гората Врндāвана е хълмът Говардхана, защото е бил повдигнат от прелестната ръка на Шрī Крщна и е място на разнообразните му любовни забавления. И над всичко стои най-прекрасното езеро Шрī-Радхā-кунда, защото е преизпълнено с амброзията на нектарната *према* на Бога на Гокула, Шрī Крщна. Ще се намери ли разумен човек, който да не иска да служи на прелестното Радхā-кунда, разположено в нозете на хълма Говардхана?

ПОЯСНЕНИЕ: Духовният свят, най-висшата област, представлява три четвърти от цялото творение на Върховната Божествена Личност. Той, естествено, е по-висш от материалния свят, обаче Матхурā и околностите ѝ, макар и да са в материалния свят, се смятат за по-висши от духовния, защото там се появява самият Върховен Бог. Врндāвана е по-висша от Матхурā, заради присъствието на дванадесетте гори (*двāдаша-вана*), като Тāлавана, Мадхувана и Бахулāвана, прочути с разнообразните забавления на Бога. Затова гората Врндāвана се смята за по-висшестояща от Матхурā, но божественият хълм Говардхана превъзхожда тези гори, защото Крщна го е повдигнал като чадър с красивата си лотосова ръка, за да предпази придружителите си, жителите на Врнджа, от поройните дъждове, които изпратил разгневеният цар на полубоговете Индра. На хълма Говардхана Крщна пасял кравите с приятелите си пастирчетата, там са ставали срещите и любовните му забавления с най-любимата му Шрī Радхā. Радхā-кунда в нозете на Говардхана превъзхожда всичко,

защото там любовта към Кршна е в изобилие. Напредналите предани предпочитат да живеят край Радхā-кунда, защото това място пази много спомени за вечните любовни забавления на Крщна и Радхāраңи (*рати-вилāса*).

В *Чайтаня-чаритāmрта* (*Мадхя-лїлā*) се казва, че когато Шрї Чайтаня Махāпрабху посетил за пръв път местността Ваджабхūми, той не могъл веднага да открие Радхā-кунда. Шрї Чайтаня Махāпрабху търсил точното местонахождение на Радхā-кунда. Накрая намерил святото място, където имало малко езеро. Той се изкъпал в езерото и казал на преданите си, че това е Радхā-кунда. По-късно езерото било разширено от преданите на Бог Чайтаня, водени от шестимата Госвāmї, като Рўпа и Рагхунātха дāса. Сега там има голямо езеро, известно като Радхā-кунда. Шрїла Рўпа Госвāmї е отдал толкова голямо значение на Радхā-кунда заради желанието на Шрї Чайтаня Махāпрабху да открие това място. Кой тогава би оставил Радхā-кунда, за да живее другаде? Човек, притежаващ трансцендентална интелигентност, не би направил това. Обаче другите *ваищнавa сампрадāи* и хората, които не се интересуват от преданото служене на Бог Чайтаня Махāпрабху, не могат да разберат духовното значение и божествената природа на Радхā-кунда. Затова Радхā-кунда е обожавано главно от Гаудїя *ваищнавите*, последователите на Бог Шрї Крщна Чайтаня Махāпрабху.

Текст десети

кармибхяꣳ парито хареꣳ приятя̄
вяктим̄ яюꣳ гя̀нинаꣳ
тебхйо̀ гя̀на-вимукта-бхакти-парамāꣳ
премаика-нищтхāꣳ татаꣳ
тебхяꣳ тāꣳ пашу-пāла-панкаджа-дршас
тāбхйо̀ 'ни сā рāдхикā
прещтхā тадвад иям̄ тадйā-сарасй̄
тāм̄ нāширает каꣳ кртй̄

кармибхяꣳ – отколкото всички извършители на плодоносни дейности; *паритаꣳ* – във всички отношения; *хареꣳ* – от Върховната Божествена Личност; *приятя̄* – тъй като е благоприятствен; *вяктим̄ яюꣳ* – в *шй̄стрите* се казва; *гя̀нинаꣳ* – напредналите в знанието; *тебхяꣳ* – по-висшестоящи от тях; *гя̀на-вимукта* – освободени чрез знанието; *бхакти-парамāꣳ* – онези, които са заети в предано служене; *премаика-нищтхāꣳ* – достигналите чиста любов към Бога; *татаꣳ* – по-висши от тях; *тебхяꣳ* – по-добри от тях; *тāꣳ* – те; *пашу-пāла-панкаджа-дршас* – *гопй̄те*, които винаги са зависими от пастирчето Крщна; *тāбхяꣳ* – над всички; *апи* – със

сигурност; *sā* – тя; *rādhikā* – Шрїматї Радхикā; *прецитхā* – много скъпа; *тадват* – подобно; *иям* – това; *тадїя-сарасї* – нейното езеро, Шрї Радхā-кунда; *tām* – Радхā-кунда; *на* – не; *āшраїет* – ще приеме подслон при; *каḥ* – този, който; *кртї* – най-големият щастливец.

В шāстрите се казва, че от всички видове извършители на плодородна работа тези, които са напреднали в знанието за висшите ценности в живота, получават благосклонността на Върховния Бог Хари. От много такива хора (*гяни*), този, който действително е свободен чрез благодетелта на знанието си, може да се заеме с предано служене. Той превъзхожда другите. Но този, който е достигнал истинска *према*, чиста любов към Крщна, е по-висш и от него. От всички напреднали предани най-издигнати са *гопїте*, защото те са абсолютно зависими от Шрї Крщна, трансценденталното пастирче. Измежду *гопїте* най-скъпа на Крщна е Шрїматї Радхāрāнї. Нейното езеро е толкова свидно на Бога, колкото е и самата тя. Затова кой не би живял край Радхā-кунда и в духовно тяло, преизпълнено с екстатична преданост (*апрāкрта-бхāва*), не би отдавал любовно служене на божествената двойка Шрї Шрї Радхā-Говинда, която извършва своите *ацїтакāлїя-лїлā*, осемте вечни всекидневни забавления. Наистина преданите по бреговете на Радхā-кунда са най-щастливите във вселената.

ПОЯСНЕНИЕ: В днешно време почти всички се занимават с някакъв вид плодородна дейност. Тези, които срещу труда си желаят да получат материални придобивки, се наричат *кармї*, извършители на плодородна работа. Всички живи същества в материалния свят са попаднали под въздействието на *мāй*. Това се описва във *Вицїну Пурāна* (6.7.61):

вицїну-шактиḥ парā проктā
кцетрагякхя татхā парā
авидя-карма-самгяня
тртїя шактир ицїяте

Мъдреците разделят енергиите на Върховната Божествена Личност на три категории: духовна, междинна и материална. Материалната енергия се смята за третокласна (*тртійя шактих*). Онези живи същества, които се намират под властта на материалната енергия, полагат упорити усилия, като кучета и свине, само за сетивно удовлетворение. Но в сегашния си живот или като резултат от благочестиви дейности – в следващия си живот, някои *кармй* развиват силна привързаност към различни жертвоприношения, споменати във Ведите. Така благодарение на благочестивите си заслуги, те се издигат до райските планети. Всъщност тези, които изпълняват жертвоприношения, като следват ведическите наставления, се издигат до Луната и до по-висши планети. И както се споменава в Бхагавад-гитā (9.21), *кцийне пуийе марта-локам вишанти* – когато се изчерпят резултатите от благочестивите им дейности, тези живи същества отново се връщат на Земята, наречена *мартя-лока*, място на смъртта. Макар чрез благочестието си тези личности да се издигат до райските планети и там да се наслаждават в продължение на хиляди години, когато се изчерпят резултатите от делата им, те се връщат на тази планета.

Това е позицията на всички *кармй* – и на благочестивите, и на неблагочестивите. На земята има много бизнесмени, политици и прочее, които се интересуват само от материално щастие. Те се стремят да печелят пари с всякакви средства, без да се съобразяват дали действат благочестиво или не. Тези хора се наричат *кармй*, т.е. груби материалисти. Сред *кармйите* има и *викармй* – хора, действащи, без да се съобразяват с предписанията на Ведите. Тези, които действат въз основа на ведическото знание, извършват жертвоприношения за удовлетворение на Бог Вищну и получават благословията му. Така те се издигат до по-висши планетарни системи. Тези *кармй* превъзхождат *викармйите*, защото вярно следват указанията на Ведите и със сигурност са скъпи на Крщна. В Бхагавад-гитā (4.11) Крщна казва: *йе ятхā мām прападянте тāmс татхаива бхаджāmй ахам* – „По какъвто начин ми се

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

отдаде човек, по съответния начин Аз го възнаграждавам”. Кръща е толкова милостив, че изпълнява желанията дори на *кармїте* и *гя̀нїте*, какво да говорим за преданите. Понякога *кармїте* се издигат до висшите планетарни системи, но привързани към плодоносните си дейности, след смъртта те ще трябва да приемат нови материални тела. Ако човек действва благочестиво, може да получи тяло сред полубоговете на висшите планетарни системи или да достигне друга позиция, където да се наслаждава на по-висок стандарт материално щастие. А заетите с неблагочестиви дейности деградираат и се раждат като животни, дървета и растения. Извършителите на плодоносна работа, пренебрегващи ведическите предписания (*викармїте*), не получават одобрението на учените и святи личности. Както се казва в *Шрїмад-Бхāгаватам* (5.5.4):

*нўна̀м праматта̀х куруте викарма
яд индрїя-прїтая а̀прїоти
на сāдху манїе ята атмано 'ям
асанн апи клешада йса деха̀х*

„Материалистите, които полагат упорити усилия като кучета и свине само за сетивно удовлетворение, в действителност са луди. Те извършват най-отвратителни дейности само и само да получат сетивно удовлетворение. Материалистичните дейности изобщо не подобават на разумния човек, защото като резултат от тях той получава материално тяло, пълно със страдание”. Целта на човешкия живот е да излезем от трите вида страдания, съпътстващи материалното съществуване. За съжаление, извършителите на плодоносни дейности са просто полудели да печелят пари и да си осигуряват тленни материални удобства с всички средства; затова те рискуват да деградираат до низшите видове живот. Материалистите наивно кроят глупави планове как да постигнат щастие в материалния свят. Те не си дават сметка, че ще живеят само определен брой години и по-голямата част от тях ще прекарат в печелене на пари за сетивно наслаждение. Най-накрая тези дейности свършват със смъртта. Материалистите не се замис-

лят, че когато изоставят това тяло, може да се въплътят в тела на низши животни, растения или дървета. Всичките им дейности просто вървят срещу целта на живота. Те не само че се раждат невежи, но и действат на нивото на невежеството, мислейки, че под формата на небостъргачи, големи коли, почетни постове и т.н. печелят материални придобивки. Материалистите не знаят, че в следващия си живот ще деградират и всички настоящи дейности им осигуряват единствено *парāбхава* – поражение. Така отсъжда *Шрїмад-Бхāгаватам* (5.5.5): *парāбхавас тāвад абодха-джāтах*.

Затова човек трябва да има много силно желание да проумее науката за душата (*āтма-таттва*). Ако не достигне *āтма-таттва*, чрез която разбира, че е душата, а не тялото, той остава в невежество. Сред хиляди, дори милиони невежи хора, които си губят времето, като само удовлетворяват сетивата си, някой може да достигне нивото на знанието и да разбере висшите ценности в живота. Такъв човек се нарича *гя̀нї*. Той знае, че плодоносните дейности ще го обвържат с материалното съществуване и ще станат причина да се преселва от тяло в тяло. Както се подчертава в *Шрїмад-Бхāгаватам* с термина *шарїра-бандха* (обвързан с телесното съществуване), докато таи желание за сетивно наслаждение, умът ще е погълнат от *карма*, плодоносна дейност и това ще го задължава да се превъплъщава от тяло в тяло.

Един *гя̀нї* е по-висш от един *кармї*, защото поне се въздържа от безразсъдните дейности, преследващи сетивно наслаждение. Така отсъжда Върховната Божествена Личност. Но макар че един *гя̀нї* може да е освободен от невежеството на *кармїте*, ако не достигне нивото на преданото служене, той все още е в невежество (*авидя̀*). Дори човек да е приеман за *гя̀нї*, напреднал в знанието, знанието му се смята за нечисто, защото той не познава преданото служене и пренебрегва прякото обожание на лотосовите нозе на Върховната Божествена Личност.

Когато *гя̀нї* се заеме с предано служене, той бързо се издига над обикновените *гя̀нї*. Такава напреднала личност се описва

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

като *гяна-вимукта-бхакти-парама*. Как *гяни* започва предано служене, се споменава в *Бхагавад-гītā* (7.19), където Крщна казва:

*бахунām джанманām анте
гянавāн мām прападяте
вāsудевах сарвам ити
са махātмā судурлабхах*

„След много раждания и смърти този, който наистина знае, ми се отдава, понеже разбира, че Аз съм причината на всички причини и на всичко съществуващо. Такава велика душа се среща много рядко”. Човек е наистина мъдър, когато се отдаде в лотосовите нозе на Крщна, но такава *махātмā*, велика душа, се среща много рядко.

С предано служене съгласно регулиращите принципи, човек може да постигне спонтанна любов към Бога, следвайки стъпките на великите предани като Нāрада, Санака и Санātана. Тогава Върховната Божествена Личност го счита за напреднал. Преданите, развили любов към Бога, несъмнено са в много издигната позиция.

От всички такива предани най-извисени са *гопите*, защото те не знаят нищо друго, освен да радват Крщна и не очакват от Крщна нищо в замяна. Понякога Крщна им причинява изключителни страдания, като се разделя с тях. Но въпреки това те не могат да го забравят. Когато Крщна заминал от Врндāвана за Матхурā, *гопите* много страдали и прекарвали остатъка от живота си в раздяла, като постоянно плачели за него. Това означава, че те всъщност никога не са били разделени от Крщна. Няма разлика между мисленето за Крщна и общуването с него. По-точно, *випраламба-севā* – да мислиш за Крщна в раздяла (както Шрї Чайтаня Махāпрабху), е много по-добре от това пряко да служиш на Крщна. Затова измежду преданите, развили чиста любов към Крщна, най-издигнати са *гопите*, а сред тях най-възвишена е Шрїматї Радхāраїнї. Никой не може да надмине преданото служене на

ТЕКСТ ДЕСЕТИ

Шрїматї Радхārāñї. Наистина, дори Крщна не може да разбере настроението на Шрїматї Радхārāñї. Затова той приема позицията ѝ и се появява като Шрї Чайтаня Махāпрабху – само за да разбере трансценденталните ѝ чувства.

Шрїла Рўпа Госвāmї заключава, че Шрїматї Радхārāñї е най-извисената предана на Крщна и нейното езеро Шрї Радхā-кунда е най-висшето място. Това се потвърждава в цитат от *Лагху-бхāгаватāmрта* (*Уттара-кхāнда* 45), представен в *Чайтаня-чаритāmрта*:

*ятхā радхā прия вищнос
тасях кундам приям татхā
сарва-гопїщу саиваикā
вищнор атянта-валлабхā*

„Колкото Шрїматї Радхārāñї е скъпа на Върховния Бог Крщна (Вищну), толкова и нейното място за къпане (Радхā-кунда) е скъпо на Крщна. Измежду всичките *гопї* тя се откроява като най-любима на Бога”.

Затова всеки, който се интересува от Крщна съзнание, трябва да приеме подслона на Радхā-кунда и цял живот да отдава там предано служене. Това е заключението на Рўпа Госвāmї в десетия стих на *Упадешāmрта*.

Текст единадесети

крцнѣсѣоччаиѣ праѣая-васатиѣ
преясибхйо 'ни рѣдхѣ
куѣдам чѣсѣ мунибхир абхитас
тѣдрг ева вядхѣйи
ят прецтхаир апи алам асулабхам
ким пунар бхакти-бхѣдджѣм
тат премедам сакрд апи сараѣ
снѣтур ѣвицкароти

крцнѣсѣ – на Бог Шрѣ Крцнѣ; уччаиѣ – много високо; праѣая-васатиѣ – обект на любов; преясибхяѣ – от многобройните обичани гопѣ; апи – сѣс сигурност; рѣдхѣ – Шрѣматѣ Рѣдхѣрѣѣнѣ; куѣдам – езеро; ча – сѣщо; асѣѣ – на нея; мунибхиѣ – от великите мѣдрецѣ; абхитаѣ – вѣв всички отношения; тѣдрк ева – по сѣщия начин; вядхѣйи – се описва; ят – това, което; прецтхаиѣ – от най-напредналите предани; апи – дори; алам – достатѣчно; асулабхам – трудно за постигане; ким – каквото; пунаѣ – отново; бхакти-бхѣдджѣм – за личности, заети в предано служене; тат – тази; према – любов кѣм Бога; идам – това; сакрд – веднѣж; апи – до-

ри; *sarax* – езеро; *snātuḥ* – за този, който се е изкъпал; *āviṣṣikaroti* – възниква.

От многото обекти на радост и от всички любими девойки във Владжабхуми Шрїматї Радхārāṇї е несъмнено най-скъпа на Крщṇа. И във всяко отношение божественото ѝ езеро, според великите мъдреци, му е също толкова скъпо. Без съмнение Радхā-куṇда се достига много рядко дори от велики личности, а още по-трудно от обикновените предани. Ако човек просто се окъпе веднъж в тези святи води, чистата му любов към Крщṇа напълно се пробужда.

ПОЯСНЕНИЕ: Езерото Радхā-куṇда е толкова възвишено, защото принадлежи на Шрїматї Радхārāṇї, която е най-любимата на Шрї Крщṇа. От всички *gopī* тя му е най-свидна. Нейното езеро, Шрї Радхā-куṇда, се описва от великите мъдреци като толкова скъпо на Крщṇа, колкото и самата Радхā. Наистина любовта на Крщṇа към Радхā-куṇда и към Шрїматї Радхārāṇї е еднаква. Радхā-куṇда може да бъде достигната много рядко дори от велики личности, изцяло отдали се на преданото служене, да не говорим за обикновените предани, които се занимават единствено с практиката на *vaidhī bhakti*.

Казано е, че ако се окъпе в Радхā-куṇда, преданият веднага ще развие чиста любов към Крщṇа, каквато изпитват *gopīte*. Шрїла Рупа Госвāmї ни съветва, ако не можем да живеем постоянно на бреговете на Радхā-куṇда, поне да се къпем там колкото може повече. Това е много важен момент в преданото служене. Шрїла Бхактивинода Тхāкура пише в тази връзка, че Шрї Радхā-куṇда е най-благодатното място за желещите напредък в преданото служене по стъпките на приятелките (*sakṣīte*) и верните прислужнички (*mañḍjarīte*) на Шрїматї Радхārāṇї. Живите същества, които имат силно желание да се върнат у дома, в трансценденталното царство на Бога, Голока Врндāвана, като постигнат духовното си тяло (*siddha-dēha*), трябва да живеят край Радхā-куṇда, убежище-

то на верните слуги на Шрї Радхā и под тяхно ръководство постоянно да ѝ служат. Това е най-възвишеният метод за заетите в предано служене под закрилата на Чайтаня Махапрабху. В тази връзка Шрїла Бхактисиддханта Сарасватї Тхāкура пише, че дори велики мъдреци и велики предани като Нāрада и Санака нямат възможност да се изкъпят в Радхā-кунда. А какво да кажем за обикновените предани? Ако имаме голямото щастие да се изкъпем дори веднъж в Радхā-кунда, можем да развием трансцендентална любов към Крїщна точно като *гопїте*. Препоръчва се да живеем на бреговете на Радхā-кунда и да се потопим в любовно служене на Бога. Човек трябва редовно да се къпе там, да се откаже от всички материални схващания и да приеме подслона на Шрї Радхā и придружаващите я *гопї*. Ако прекара така целия си живот, когато напусне тялото си, той ще се върне обратно при Бога за да служи на Шрї Радхā така, както си е представял, докато е бил на бреговете на Радхā-кунда. Съвършенство на преданото служене е да живеем на брега на Радхā-кунда и да се къпем там всеки ден – това е заключението. Тази позиция се достига трудно, дори от велики мъдреци и предани като Нāрада. Няма край славата на Шрї Радхā-кунда. Като служи на Радхā-кунда, човек получава възможност да стане помощник на Шрїматї Радхāрāнї под вечното ръководство на *гопїте*.

Приложение

Авторът

Шрї Шрїмад А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупāда се появява в този свят през 1896 г. в Калкута (Индия). Той се среща за първи път с духовния си учител, Шрїла Бхактисиддхāнта Сарасватї Госвāмї, през 1922 г. в Калкута. Бхактисиддхāнта Сарасватї, известен учен в областта на религията и основател на шестдесет и четири Гаудїя Матха (ведически институти), харесва този образован млад мъж и го убеждава да посвети живота си на разпространяването на ведическото знание. Така Шрїла Прабхупāда му става ученик, а единадесет години по-късно получава и официално посвещение.

При първата им среща Шрїла Бхактисиддхāнта Сарасватї Тхāкура се обръща към Шрїла Прабхупāда с молба да разпространява ведическото знание на английски език. В следващите години Шрїла Прабхупāда участва в дейностите на Гаудїя Матха, пише коментар върху *Бхагавад-гїтā* и през 1944 г. започва да издава двуседмичното списание *Бек ту Годхед (Обратно при Бога)*, като собственооръчно го редактира, печата и разпространява. Сега учениците му издават списанието на повече от тридесет езика.

През 1947 г., оценявайки философските познания и предаността на Шрїла Прабхупāда, обществото Гаудїя Ваищнавa го удостоява с почетната титла „Бхактиведанта”. През 1955 г., на петдесет и четири годишна възраст, Шрїла Прабхупāда се оттегля от семейния живот и приема *vānaprastha*, за да посвети цялото си време на научни изследвания и работа

върху книгите. Шрїла Прабхупāда се заселва в святия град Врндāвана, където живее много скромно в средновековния храм Рāдхā-Дāмодара. Няколко години той е изцяло погълнат от научна и литературна дейност. През 1959 г. приема стъпалото на отречението от живота (*саннїяса*). В Рāдхā-Дāмодара Шрїла Прабхупāда започва работа над шедьовъра си — много томния превод и коментари на осемнадесетте хиляди стиха на *Шрїмад-Бхāгаватам* (*Бхāгавата Пура̄на*).

През 1965 г., след като издава първите три тома на *Бхāгаватам*, Шрїла Прабхупāда заминава за Съединените щати, за да изпълни мисията, поверена му от духовния му учител. В следващите години той създава повече от шестдесет тома преводи, коментари и обзорни очерци върху философската и религиозната класика на Индия.

Когато пристига в Ню Йорк сити, на борда на един товарен кораб, Шрїла Прабхупāда всъщност е почти без пари. След около година, изпълнена с големи трудности, през юли 1966 г. той основава Международното общество за Кришна съзнание (ИСКОН). До момента, в който Шрїла Прабхупāда напуска този свят (14 ноември 1977 г.), ръководеното от него общество прераства в световна конфедерация на повече от сто *āїрама*, училища, храмове, институти и селскостопански общини.

През 1968 г. в САЩ Шрїла Прабхупāда основава Ню Врндāвана, първата експериментална ведическа селскостопанска община. Въодушевени от успеха ѝ, оттогава насам учениците му са създали много подобни комуни из целия свят.

През 1972 г. Шрїла Прабхупāда въвежда на Запад ведическата система на основно и средно образование, като открива *гурукула* училище в Далас. Оттогава насам под непосредственото му ръководство учениците му са основали такива училища на много места по света. В момента двата главни образователни центъра на ИСКОН се намират във Врндāвана и в Майпур (Индия).

Шрїла Прабхупāда организира и насърчава създаването на няколко големи международни културни центъра в Индия.

Около центъра Шрїдхāма Мāйпур (Западен Бенгал) в момента се строи духовен град. Във Врндāвана (Индия) е издигнат величественият храм Кршᅇа-Баларāма и Международен дом за гости. Големи културни и образователни центрове на ИСКОН има в Момбай и в редица други градове на Индия.

Но най-важното от всичко, създадено от Шрїла Прабхупāда, са неговите книги. Високо ценени за авторитетността, дълбочината и яснотата си, в много колежи те се използват като учебници. Произведенията му са преведени на деведесет езика. „Бхактиведанта Бук Тръст,издателство, основано от Шрїла Прабхупāда през 1972 година, става най-големият издател в света на трудове по индийска философия и религия.

Само за дванадесет години, независимо от напредналата си възраст, Шрїла Прабхупāда обикаля земното кълбо четиринайсет пъти, изнасяйки лекции из шестте континента. Въпреки голямата си натовареност, Шрїла Прабхупāда не прекратява писателската си дейност. Произведенията му представляват истинска енциклопедия на ведическата философия, религия, литература и култура.

Речник

Авидя̄ — невежество.

Адхибхаутика-клеша — страдания, причинявани от други живи същества.

Адхидаивика-клеша — страдания, причинявани от природни бедствия.

Адхятмика-клеша — страдания, причинявани от тялото и ума.

Антарайга-шакти — духовната, вътрешна енергия на Върховния Бог.

Ат̄ях̄ара — натрупване на повече от нужното.

Ātma-tattva — науката за душата.

Ахайк̄ара — лъжливо его, допирната точка на материята и духа.

Ācārya — духовен учител, който учи чрез личен пример.

Āshrama — духовно жизнено стъпало.

Aṣṭakāliya-līlā — вечните ежедневни забавления на Радх̄а-Говинда.

Бахирайга-шакти — материалната, външна енергия на Върховния Бог.

Brahmā — първото сътворено живо същество, което създава планетите и телата за всички видове живот.

Brahmaṇa — интелигентната класа хора, първото от четирите ведически съсловия в обществото.

Brahmacārī — неженен ученик под грижите на духовен учител.

- Брахмачаря** — обет за строго въздържане от сексуален живот.
- Бхāва** — началният стадий на любовта към Бога.
- Бхакти** — преданост към Върховния Бог.
- Бхаджана-крия** — практикуване на предано служене.
- Бхукти-кāmī** — личности, интересуващи се от материално щастие.
- Ваидī бхакти** — извършване на регулирано предано служене под ръководството на духовен учител и според наставленията на свещените писания.
- Ваищнава-апарāдха** — обида на предан на Бога.
- Вātсаля-раса** — родителска връзка с Върховния Бог.
- Викармī** — хора, които действат за резултата от дейността, без да следват указанията на Ведите.
- Випраламбха-севā** — служене на Крщна в раздяла.
- Вишуддха-саттва** — равнището на чистото добро.
- Го-дāса** — слуга на сетивата.
- Гопī** — пастирките приятелки на Крщна, свързани с Бога чрез интимна любов.
- Госвāmī на Врндāвана** — шестима от главните последователи на Чайтаня Махāпрабху, написали книги за *бхакти* и разкрили изгубените святи места във Врндāвана.
- Дāся-раса** — връзка с Върховния Бог чрез служене.
- Джана-сайга** — общуване с личности, които не се интересуват от Крщна съзнание.
- Джанмāщтамī** — денят на появяването на Крщна.
- Джапа-мāлā** — молитвена броеница от 108 зърна за повтаряне на Харе Крщна *махā-мантра*.
- Дживātмā** — живо същество.
- Гяни** — човек, занимаващ се с развиване на знание.
- Дйкщā** — духовно посвещение.
- Дурātмā** — личност с осакатен ум, която се намира под контрола на външната енергия на Върховния Бог.
- Екāдашī** — (единадесетият ден от пълнолунието и новолунието) специален ден за постене с цел помнене на Крщна.

- Индра** — царят на полубоговете.
- Йога-сиддхи** — мистични съвършенства.
- Канищтха-адхикарй** — начинаещ предан, чиято вяра не е укрепнала.
- Кармй** — тези, които работят за резултата от труда си.
- Кйртана** — прослава на Върховния Бог.
- Кродха** — гняв.
- Крщна-катхā** — думи, изречени от Крщна, или разговори за Крщна.
- Лакшмй** — богинята на щастието.
- Мадхяма-адхикарй** — втора класа предан, който е получил духовно посвещение и е изцяло зает в предано служене.
- Мадхуря-раса** — интимната любов към Върховния Бог, проявена в най-голяма степен от *гонйте*.
- Мāй** — (*мā* — не; *й* — това) илюзия; забрава на връзката с Крщна.
- Маи́гала-āрати** — ранна утринна церемония за поздравяване на Бога.
- Маиджарй** — прислужнички на *гонйте*.
- Мано-вега** — поривите на неспокойния ум.
- Мантра** — чиста звукова вибрация, която освобождава ума от замърсяването на материята.
- Мартя-лока** — място на смъртта, т.е. Земята.
- Махā-бхāгавата** — много напреднал предан.
- Махā-мантра** — великата песен за освобождение: Харе Крщна, Харе Крщна, Крщна Крщна, Харе Харе, Харе Рāма, Харе Рāма, Рāма Рāма, Харе Харе.
- Махāтмā** — велика душа, велик предан.
- Мукти-кāmй** — личности, желаещи освобождение чрез сливане с безличностния Брахман.
- Парамахамса** — най-висшата класа предан.
- Патита-пāвана** — освободител на падналите души.
- Праджалпа** — ненужни разговори.
- Прайса** — ненужно усилие.
- Прāйшчитта** — покаяние.
- Прāкрта-сахаджии** — псевдопредани материалисти.

- Прасāда** — храна предложена на Крщна.
- Према** — чиста любов към Крщна.
- Сādхя** — стадият на реализация на Бога.
- Сādху** — свята личност, предан.
- Сакхя-раса** — приятелска връзка с Върховния Бог.
- Самādхи** — състояние на транс, при което съзнанието е погълнато от Върховния.
- Сайкйртана** — съвместно повтаряне на святите имена.
- Саннйаса** — жизненото стъпало на отречението.
- Свāmй** — човек, който контролира ума и сетивата си; титла на личност в стадия на отречението.
- Сиддхи-кāmй** — личности, стремящи се към съвършенство чрез мистичната *йога*.
- Тапася** — доброволно приемане на неудобства с цел напредък в духовния живот.
- Таґастха-шакти** — междинната енергия на Върховния Бог.
- Тягй** — личности, които са в стадия на отречението.
- Утсāха** — ентусиазъм.
- Уттама-адхикāрй** — първокласен предан, много напреднал в преданото служене и постигнал чисто Крщна съзнание.
- Уттамā бхакти** — чиста преданост към Бога.
- Хари-нāма** посвещение — посвещение в повтарянето на Харе Крщна *махā-мантра*.
- Хāтй-мāгā** — „побеснял слон“ — оскърбление към *ваищнāва*, унищожавачо предаността.
- Шāнта-раса** — неутрална връзка с Върховния Бог.
- Шāстри** — свещени писания.
- Шраваᅇа** — слушане с преданост.
- Шраддхāвāн** — вярващ.

Указания за произнасяне на санскритските думи

Системата на транслитерация, използвана в тази книга, е калка от международната система за обозначаване произношението на санскритските звуци. За удобство на българския читател сме използвали букви на кирилица с диакритични знаци, там където санскритските звуци се различават от българските.

Гласните **ā**, **ī**, **ū**, **e**, **o** звучат като българските, но се произнасят двойно по-дълго. Сричкотворното **ṛ** се произнася като **ри** в **Рим**. Придихателните съгласни графически се изобразяват с две букви, напр. **дх**, **бх**, **тх**, но се отличават от съответните им непридихателни по това, че основния звук се придружава от слаб призвук, подобен на английското **x**. Ретрофлексната съгласна **ṣ** се произнася приблизително като **ш** в английската дума *нейшън*. Съгласната **ñ** се произнася като мекото **н** в баня; **ṅ** се произнася като **н** в ангел. *Анусвāрата* **ṁ** е носов призвук след гласен звук, като **н** в ангел. Съгласните **ṭ**, **ṭх**, **ḍ**, **ḍх**, и **ṇ** се произнасят, като върха на езика докосва свода на небцето (а не зъбите, както е при българските).

Ръководство по джапа медитация

Тъй като Бог е абсолютен, недосегаем за двойственостите на материалния свят, между името и същността му няма разлика. Затова повтарянето на неговите имена не се различава от личния контакт с него.

Според различните религиозни писания Богът има много имена: Кръщна, Рама, Йехова, Аллах, Буда и т.н. Всички те назовават една и съща Божествена Личност и повтарянето им издига духовно човека. В Индия от хилядолетия хората повтарят имената на Бога под формата на *мантри*. На санскрит *мана* означава „ум”, а *траяте* – „освобождение”. Тоест *мантрата* е трансцендентален звук, който освобождава ума от тревогите.

Във ведическата литература една *мантра* е наречена *махā-мантра*, велика *мантра* – Харе Кръщна, Харе Кръщна, Кръщна Кръщна, Харе Харе / Харе Рама, Харе Рама, Рама Рама, Харе Харе. В *Кали-сантарана Упанищад* се казва, че тя е особено препоръчителна за Кали-юга, епохата, в която живеем сега.

Името Кръщна означава „всепривличащ”, Рама – „доставащ наслаждение”, а Харе е обръщение към енергията на Бога. *Махā-мантрата* е обръщение към Бога и енергията му със смирена молба да ни дадат възможност да им служим предано.

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

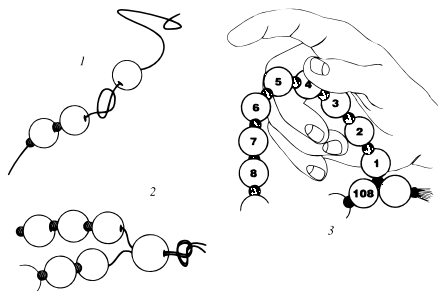
За да правите *джана* медитация, трябва да имате *джана* броеница. Ако не можете да си купите, може да си направите броеница сами:

1. Купете си 109 кръгли дървени или пластмасови зърна с диаметър 1–2 см и отвор в средата, така че да ги нанижете на конец. Купете си и 3–5 м здрав найлонов конец или тънка връв.

2. Оставете 15 см от края на конца и направете възел, след това започнете да нанизвате зърната едно по едно, като след всяко правите възел, единичен или двоен, в зависимост от дебелината на конца.

3. След като нанижете 108 зърна, хванете заедно двата края на конца и ги прокарайте през отвора на последното зърно. Най-добре е то да бъде по-голямо от останалите.

4. Направете възел и отрежете излишния конец. Броеницата ви вече е готова.

Сега можете да започнете с *джана* медитацията. Хванете с палеца и средния пръст на дясната си ръка първото зърно, което се намира непосредствено до голямото зърно. Кажете на глас цялата *махā-мантра*: Харе Кр̥ṣṇа, Харе Кр̥ṣṇа, Кр̥ṣṇа Кр̥ṣṇа, Харе Харе / Харе Рāма, Харе Рāма, Рāма Рāма, Харе Харе. След това по същия начин хванете второто зърно и отново кажете *махā-мантрата*, след това следващото зърно... – така

РЪКОВОДСТВО ПО ДЖАПА МЕДИТАЦИЯ

повтаряйте *мантрата* на всяко от сто и осемте зърна, докато стигнете до голямото зърно. Вече сте направили един „кръг“. Сега не продължавайте в същата посока (голямото зърно не се прескача, нито пък на него се повтаря), а завъртете броеницата и почнете да повтаряте мантрата по описания начин върху всяко едно от зърната, но в обратна посока. Да се повтаря *махā-мантрата* по този начин, с броеница, е много важно, защото така в медитацията участва и сетивото за допир и това помага да се концентрирате по-добре върху *мантрата*.

Може да повтаряте *мантрата* вкъщи или навън, тихо или силно, както ви харесва, но достатъчно високо и ясно, за да я чувате. Най-важното е да произнасяте всяка дума отчетливо и ясно и да слушате това, което произнасяте. Умът ви може да проявява склонност да се отклонява към други мисли, защото той е неспокоен и неустойчив по природа и винаги се стреми да мисли за нещо. Но вие се опитайте да съсредоточите цялото си внимание върху *мантрата* Харе Крщна и върху това да чувате всяка дума от нея.

Повтарянето на *махā-мантрата* Харе Крщна ще ви донесе духовна свежест и това усещане постоянно ще нараства. Можете да се убедите сами. Опитайте се да повтаряте поне пет минути някоя друга дума или фраза. Започнете например с „кока-кола“ – само след няколко минути това ще ви омръзне и няма да ви донесе никакво удовлетворение. Но звукът от името на Крщна е различен. Той не е материален, а трансцендентален звук и човек изпитва желание да го повтаря още и още.

Йога във връзка с храненето

Да предлагаме храна на Крщна е съществен елемент от системата на *бхакти-йога*. Тъй като Крщна е най-могъщият, изцяло духовен, всичко, което влиза в досег с него, също става напълно чисто и духовно. С безбройните си трансцендентални енергии Крщна може да превръща материята в дух. Ако поставим в огъня желязна пръчка, след известно време тя ще се нажежи до червено и ще приеме основните качества на огъня. По същия начин и храната, която е материална субстанция, става напълно духовна, когато бъде предложена на Крщна. Такава храна се нарича *прасада*. На санскрит това означава „милост на Бога“.

В *Бхагавад-гитā* Богът казва, че храните са разделени в три категории, според проявленията на материалната природа (добро, страст и невежество), към които се отнасят. Млечните продукти, зърнените храни, захарта, зеленчуците, плодовете и ядките са храни в проявлението на доброто и могат да бъдат предлагани на Крщна. Правилото е, че на Крщна не се предлагат храни в проявлението на страстта и невежеството. Той казва в *Гитā* (17.9-10), че те „причиняват страдания и болести“ и са „гнили, разложени и нечисти“. Не е трудно да се досетим, че месото, рибата и яйцата са от групата на храните в низшите проявления на материалната природа. Чесънът, лукът и гъбите също са в низшите проявления и не трябва

да се предлагат на Крщна. Кафето и чаят, които съдържат кофеин, са упойващи средства и също не трябва да се предлагат на Крщна. За заместител можем да използваме билков чай.

Трябва да се избягват храни, и по-специално зърнени храни, които не са приготвени от предани на Крщна. Съгласно неуловимите закони на природата, готвещият въздейства върху храната не само физически, но и със съзнанието си. Така храната става проводник на едно неосезаемо влияние върху съзнанието ни. Можем да илюстрираме този принцип със следния пример: картината не представлява само количеството боя върху платното, тя е израз на мислите на художника. Те се поемат от този, който я гледа. По същия начин ако ядем храна, сготвена от човек, лишен от духовно съзнание, човек, който работи в завод или някъде другаде, със сигурност ще поемем и доза материалистическо съзнание. Доколкото е възможно, използвайте само пресни, естествени продукти.

При приготвянето на храната най-важният принцип е чистотата, защото тя е най-близо до благочестието. На Крщна не трябва да се предлага нищо нечисто – затова поддържайте кухнята си много чиста. Докато приготвяте храната, не трябва да я опитвате. Това е част от процеса на медитацията – вие готвите храната не за себе си, а за удоволствието на Крщна, който пръв трябва да я вкуси и да ѝ се наслади. Ако следват изпитани рецепти, няма опасност да допуснете грешки. Щом приготвите ястието, вие сте готови да го предложите на Крщна.

Добре е да имате съдове, специално предназначени за предлагане на Крщна. В идеалния случай тези съдове трябва да са нови – неизползвани от друг. В тях сервирайте по малко от всички сготвени ястия. Най-простият начин на предлагане е само да се помолите: „Мой скъпи Бог Крщна, моля те, приеми тази храна”. Помнете, че истинската цел на това е да покажете на Бога своята преданост и благодарност; предлаганата храна е от второстепенно значение. Без това отношение на преданост тя няма да бъде приета. Богът е цялостен

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

и удовлетворен сам по себе си, той не се нуждае от нищо. Това предлагане е просто начин да покажете любовта и предаността си към него. По време на предлагането трябва да повтаряте няколко минути *мантрата* Харе Крщңа: Харе Крщңа, Харе Крщңа, Крщңа Крщңа, Харе Харе / Харе Рāма, Харе Рāма, Рāма Рāма, Харе Харе. След това можете да сервирате *прасāда*. Приема се, че цялата приготвена храна вече е предложена на Крщңа. Опитайте се да оцените качествата на *прасāда*, като помнете, че духовната храна освобождава човек от *кармата*. Но преди всичко му се насладете!

